INVESTEERIMINE

Suure eksperimendi vahekokkuvõte

Arvutasime välja, milline on olnud Äripäeva loodud **investor Toomase** riskiga korrigeeritud tootlus ja võrdlesime seda Tallinna börsi ja S&P 500 indeksitega. Tulemus on üllatav. ▶ 4–5, 16

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 7. juuli 2017 nr 126 (5724) **3 eurot**

Husqvarna®
TEGUDEKS LOODUD

Valikute vabadus

Kõigist nutikam!

Suurepärane niidutulemus, vaikne, lihtne seadistada, töötab ka siis, kui Teid ei ole, naabrid on õnnelikud

Soovitame just Teie aeda sobiva mudeli, vajadusel paigaldamisteenus

Hinnad alates 1159.-

Valikute vabadus

Kiire ja mugav järelmaksu võimalus!

Reginett Lõunakeskus, Ringtee 75, Tartu 50105 tel 734 1945 www.reginett.ee

REFORM

Maksureformid jõudsid lõpuks FIEdeni

Selleks ajaks kui riik FIEndust reformima jõudis, olid kõik juba OÜ asutanud. Nii võib kokku võtta ka ühe kuulsama FIE **Avo Kruusla** kogemuse, kes riigi plaanitavatest muudatustest suuremat kasu ei näe. ▶ 6–7, 13

VÄLISPINGED

Tippkohtumist saadavad erimeelsused

Täna algab Saksamaal G20 riikide tippkohtumine, mis võib suurriikide erimeelsuste tõttu tulla raske ja pingeline. Sündmus on ka märgiline, sest esimest korda kohtuvad silmast silma Vladimir Putin ja Donald Trump. ▶ 8

PANE TÄHELE

Äripäev ilmub suvel kolm korda nädalas

26. juunist kuni 18. augustini ilmub Äripäev esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel.

Veebilehel **www.aripaev.ee** värsked majandusuudised iga päev!

PÄEVA TEGIJA ▲

Piimatööstuste asi sai ametlikuks

Piimatööstuse Tere võlausaldajatel on lootus oma raha kätte saada suurem kui kunagi varem. Sel nädalal sai Maag Grupp ametlikult konkurentsiametilt Terega koondumiseks loa. Grupi osanik **Roland Lepp** on lubanud on lubanud võlad tagasi maksta saneerimiskava graafikust kiireminigi. Pankade kõrval ootab suuremaid või väiksemaid summasid ka sadu piimatootjaid, kokku on võlgu 36 miljoni eest.
▶ Loe lisaks lk 10

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 7. juuli 2017
nr 126 (5724) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1329 ▼	0,8827 ▲	9,6243 ▲	67,8200 ▼	46,44 ▲	-0,274 ▼

SÄÄSTMINE

Taibukas investor või õnneseen?

Üle 15 aasta kestnud rahamahukaim ajakirjanduslik eksperiment ehk investor Toomas on tõestanud, et õigeid põhimõtteid järgides võib igaüks olla edukas investor. ▶ 4–5, 16

▲ **Eelmisel kuul koos Äripäevaga uude kontorisse kolinud investor Toomas on tulemuste poolest seljatanud kõik kohalikud avalikud aktsiafondid.** FOTO: ANDRAS KRALLA

LÜHIDALT

Petturid õngitsevad pangandusjärelevalve nimega

Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) hoiatab, et levikul on nii elektron- kui ka tavaposti ja muude dokumentide teel levivad petuskeemid, kus kelmid üritavad asutuse sümboolikat kasutades raha ja tundlikke isikuandmeid varastada.
Täpsemalt väidavad kelmid kirjades, et EBA-l on roll Euroopa Liitu sisenevate või ühendusest väljuvate tehingute heakskiitmisel. Kelmid kasutavad seejuures EBA logo, kirjapäist, ametnike allkirju ja viitavad järelevalve kodulehele või kasutavad selle tekste. Kirjasaajatelt nõutakse nii rahaülekandeid kui ka isikut tõendavaid dokumente. EBA pani südamele, et isiklike andmete nõudmisesse suhtutaks ettevaatusega.

Lendajad tegid juunis rekordid

Nii Tallinna Lennujaam kui ka Nordica tegid juunis reisijate arvus rekordi.
Juuni kujunes Tallinna Lennujaamas kõige suurema reisijate arvuga kuuks läbi aegade, kokku läbis lennujaama üle 258 000 reisija ehk aastatagusega võrreldes 15% rohkem, teatas ettevõte. Lennujaama teatel veavad reisijate arvu kasvu paranenud lennuvõimalused: juunis toimusid otselennud 35 sihtkohta.
Nordica tegi samuti ajaloo parima tulemuse – juuni reisijate arv ületas 60 000 piiri, kasvades eelmise aasta jaanikuuga võrreldes 39,5%. Reisijate osakaalult hoidis Nordica 27% turuosaga Tallinnast väljuvate lendude arvestuses liidrikohta.

Elisa küsis kundelt alusetut tasu

Tarbijakaitseamet teatas, et Elisa ei või küsida kliendipoolsel lepingust taganemisel kliendilt tasu. Elisa Eesti küsis tarbijailt 13,90 eurot telefoni teel sõlmitud lepingust taganemisel. Amet rõhutas, et igasugune lepingutingimus või kokkulepe, mis raskendab taganemisõiguse kasutamist ning millega taganemine seotakse käsiraha või leppetrahvi maksmisega, on õigustühine.
Elisa selgituste järgi oli nende lepingust taganemise korral tarbijale esitav rahaline nõue asja kättetoimetamisega seotud kulu, mis on ameti hinnangul alusetu. Elisa teatas, et lõpetab selle tasu küsimise.

MÜÜA TOOTMISKOMPLEKS

Seoses tootmise ümberviimisega teise tehasesse, on müügis tootmiskompleks.
Tootmiskompleks on spetsialiseerunud puidust aiamööbli ja akende/uste tootmisele.

- Kompleks asub Ruusa külas Põlvamaal ja koosneb tootmis- ja kontorihoonetest suletud pinnaga 7200 m², kogu kinnistu suurus 7,9 ha.
- Lisaks on 1 laohoone asukohaga Pahtpää külas – 2700 m² (kinnistu 2,15 ha).
- Tootmishoonetega koos võib soetada ka seal asuvad seadmed.

Käesoleval ajal veel tootmine käib, plaaniline sulgemine 2-3 kuu jooksul.

Lisainfo: Riina Hansberg, tel: 5069044

▲ Ettevõtlusminister Urve Palo ja konjunktuuriinstituudi direktor Marje Josing rõhutasid eile, et majanduskasvu pidurdab oskustööjõu puudus. FOTO: ANDRES HAABU

KONJUNKTUUR

Majandus näitab tõusu

Kuigi usaldus valitsuse majanduspoliitika vastu on vaat et kriitiliselt madal, on majandus stagnatsioonist väljumas, ilmneb värskest konjunktuuriinstituudi ülevaatest.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev

Konjunktuuriinstituudi direktor Marje Josing tutvustas eile koos ettevõtlusminister Urve Paloga uuringut Eesti majanduskeskkonna hetkeseisust ja järgmise kuue kuu prognoosist. Selgus, et uuringus osalenud ekspertide ja ettevõtjate hinnangute järgi on lootust, et aastaid kestnud seisak on möödumas ja ees ootab uus majandustsükkel.

Kui esimeses kvartalis hinnati majanduskliimat 100 punkti süsteemist pisut üle 30 punktiga, siis seekord tõusis hinnang üle 40 punkti. "Üle pika aja on meie majanduskliima tõusnud," ütles Josing.

80% vastanutest ütles, et majanduskliima on hea, ülejäänud hindasid seda rahuldavaks. "Seega ei öelnud mitte keegi, et midagi on halvasti," ütles Josing. Sama suhtumine oli vastajatel järgmise poole aasta kohta. "Öeldi, et majanduskeskkond kas jääb samaks või paraneb," lisas ta.

Josingu sõnul on majanduskkeskkond lõpuks ometi jõudnud sinna, kus ettevõtjad julgevad investeerida. Ka eratarbimine püsib juba viiendat aastat kõrgel. Positiivne on samuti see, et Eesti ekspordi sihtriikidel on hakanud hästi minema, leidis Josing.

Samas märkisid kõik uuringus osalejad, et enim pidurdab majanduskasvu oskustööjõu puudus. Samuti nimetati probleemina innovatsiooni vähesust ja vähest usaldust valitsuse majanduspoliitika vastu. Kui esimene kvartal oli vähene usaldus majanduspoliitika vastu 71 punkti, siis teises kvartalis oli usaldamatus kasvanud 95 punktini.

Reformidega probleemi kallale

Ettevõtlusminister Urve Palo sõnul oli usaldamatuse kasv teise kvartali lõpus oodatav, kuna sinna perioodi jäid ka kõik maksumuudatused, mis ettevõtjatele meeltmööda polnud.

Palo lisas, et oskustööjõu puudus pole ainult Eesti, vaid ka naaberriikide mure. "Võitlus tööjõu pärast süveneb. Võim on töötajate käes. Nad on atraktiivne kaup ja ettevõtetel on oluline osata töötajaid hoida ja võimalusel neile ka head palka maksta," rääkis ta.

Palo lisas, et valitsusel on tööjõuprobleemi lahendamiseks töös mitu reformi. Üks suuremaid neist on vanemahüvitise reform, mis muudab lapsevanematele paindlikumaks ja mõistlikumaks väikese lapse kõrval töölkäimise. Samuti on valitsus kokku leppinud pensionireformis, mille järgi hakatakse motiveerima inimesi kauem töötama. "Mida kauem tööl käid ja pensioniiga hilisemaks lükkad, seda suurem on ka pension," selgitas minister.

> **Võitlus tööjõu pärast süveneb. Nad on atraktiivne kaup ja ettevõtetel on oluline osata töötajaid hoida.**
> ettevõtlusminister Urve Palo

Peale selle plaanib valitsus muuta kohustuslikuks vähemalt keskerihariduse. Nimelt on Palo sõnul praegu ainult põhiharidusega pea 30 000 inimest, mis on Eesti kohta liiga suur arv. "Nad pole oskustöölised ega ole tööturul heas konkurentsis," ütles ettevõtlusminister.

Palo lisas, et valitsus töötab loomulikult ka selle nimel, et väljastpoolt Eestit saaks spetsialiste juurde tuua. "Kõigepealt tuleb maksimaalselt ära kasutada meie oma ressursid ja alles siis tuleks vajadusel spetsialiste juurde tuua," lisas ta.

VIRTUAALREAALSUS

Eesti IT-firma panustab uuele reaalsusele

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Palju tuntud idufirmasid käima tõmmanud Mobi Solutions investeerib 200 000 eurot segareaalsusesse. Raha pannakse juba tegutsevasse idufirmadesse, ent siht on käima saada ka oma liitreaalsusäri.

Valdkonda sisenemiseks teeb Mobi mitu liigutust korraga: esialgu investeeriti sega- ja liitreaalsuse (*augmented reality*) lahendusi pakkuvasse firmasse Operose Labs, ent peale selle loob Mobi kaks demo- ja katselaborit. Samuti hakkab Mobi kontserni kuuluv arendusfirma Mobi Lab pakkuma sega- ja liitreaalsuse rakenduste disaini- ja arendusteenuseid.

Mobi Solutionsi asutaja ja partner Rain Rannu ütles, et investeering ulatub 200 000 euroni. "Me näeme, et sinna on põhjust panustada," rääkis ta. Kui vaadata, kuidas maailmas praegu areneb eelkõige segareaalsus, on väga võimalik, et see on pärast telefoni järgmine igapäevaselt kasutatav platvorm, mida saab uuendada. "Kui 10–20 aastat tagasi olid meil taskus telefonid, millega sai ainult helistada, siis praegu on meil ees prillid, millega saab ainult näha," märkis Rannu. Tulevikus võiks meil olla nii taskus telefon kui ka silme ees prillid, mis aitavad näha palju rohkem.

Rannu ütles, et virtuaalreaalsus on leidnud tugeva niši, näiteks arvutimängud. Sega- ja liitreaalsusega on aga lootust jõuda märksa kaugemale.

Kolm projekti on Rannu sõnul juba arenduses. Klientide nimesid ei saa mõistagi nimetada, aga hiljemalt sügiseks on asjad valmis ja avalikud, kinnitas ta.

TASUB TEADA

Operose Labs pakub äriklientidele suunatud liitreaalsuse (AR) rakenduste arendusteenust. Kliendid on firmad tootmise, hoolduse, disaini, kinnisvara, militaar- ning koolituse valdkondadest. Eestvedajad on segareaalsuse spetsialistid Christer ja Erich Loob.
Mobi asutati 2001. aastal ning on tehnoloogiafirmade nagu Fortumo ja Messente emafirma. Ettevõte on investeerinud tuntud idufirmadesse nagu Pipedrive, Taxify, Veriff, Nevercode, Click&Grow ja Plumbr.

Pickup pakiteenus annab e-ärile hoogu ja ostlejale vabaduse

Kogu maailmas kasutatakse pakkide vastuvõtmiseks ja saatmiseks üha enam pakiautomaate ja -poode. See on lihtne ja mugav alternatiiv seni turgu valitsenud kullerteenusele aidates ka e-kaupmeestel kasvada. E-ostlejatele tähendab see soodsamat hinda ning vabadust otsustada, kuhu ja millal saadetisele järele minna, selgitab DPD Eesti e-kaubanduse ärisuuna juht Margot Posti.

Pickup teenus võimaldab pakkide jaotamist ja saatmist nii ühtsesse võrgustikku kuuluvate pakiautomaatide kui ka -poodide kaudu. "Pickup on suunatud ühelt poolt e-poodnikele, kes soovivad oma klientide teenindamiseks usaldusväärset ja kiiret pakivedu Eestis ning kogu Euroopas. Teisalt on see mugav lahendus kõikidele eraklientidele nii paki saatmiseks kui ka kättesaamiseks endale soovitud kohas ja ajal," lausub Posti ning lisab, et seejuures on pakipunkti teenus ka kliendile kullerteenusest soodsam.

Tihe võrgustik üle Baltikumi

DPD-l on hetkel Eestis 108 pakipunkti, neist 89 on pakipoed ja 19 automaadid. Balti riikides on kokku 300 pakipunkti, millest 45 on pakiautomaadid. "Laiendame oma võrgustikku pidevalt ning lisame sellesse nii uusi pakiautomaate kui ka -poode. Püüame teha teenuse võimalikult kättesaadavaks ja mugavaks kõikides riikides arvestades sealjuures tarbijate eelistusi ja harjumusi," tõdeb DPD esindaja.

Pakiteenuse kasutajate eelistused on riigiti väga erinevad. "Paljudes Euroopa riikides on kullerteenus endiselt populaarne, siinsed kliendid kasutavad aga saadetiste vastuvõtmiseks ja saatmiseks valdavalt pakiautomaate. 81% Eesti kasutajatest eelistavad pakiautomaate, sealjuures naaberriikides Lätis on see number 40% ning Leedus 29%," selgitab Posti ning ütleb, et kuna Eestisse tulid kõigepealt pakiautomaadid ja alles seejärel poed, siis on siinsete inimeste valik ka loogiline. "Vaadates suuri e-kaubanduse riike nagu Prantsusmaa, näeme äraspidist olukorda, sest pakipoode eelistab 55% ning automaate vaid 1% e-ostlejatest."

Äri laiendamise võimalused tosinas Euroopa riigis

Pickup punkte paki saatmiseks ja vastuvõtmiseks on Euroopas kokku ligi 30 000. Eesti e-poodnikel on hetkel sel viisil võimalik saata ja vastu võtta pakke 12 riigist. Teenus hõlmab pakipoode ja -automaate Lätis, Leedus, Hollandis, Luksemburgis, Saksamaal, Portugalis, Prantsusmaal, Šveitsis, Suurbritannias, Hispaanias, Soomes ja Rootsis. Seega pakub Pickup teenus e-kaupmeestele olulisi äri laiendamise võimalusi.

"Ettevõtetel on võimalus saata kaup soovijateni turvaliselt ja kiirelt üle Baltikumi ning ka paljudesse teistesse Euroopa riikidesse. Lisaks saavad e-poed võimaluse liidestada oma kauplus nõnda, et nende kliendid saaksid lihtsasti valida kauba kättetoimetamise kohaks just neile sobiva pakipoe või -automaadi," räägib Posti. "Hetkel kasutab võimalust müüa kaupa üle piiri küll suhteliselt väike osakaal Eesti e-kaupmeestest, kuid kui kaupmehel on selleks huvi ja tekib küsimusi pakiteenuse osas, siis suudame omalt poolt rahvusvahelise äriga alustamisel kogemuste ja nõuga kindlasti abiks olla."

Teenust toetab mugav e-keskkond

"Peagi on Pickup teenusele valmimas ka mugav tagastusportaal, mis on mõeldud eelkõige rahvusvaheliste pakkide tagastamiseks – välisriigist ostjal on võimalik vaid paari klikiga vormistada tagastamine oma emakeeles," räägib tulevikuplaanidest DPD e-kaubanduse ärisuuna juht. "Täiendamisel on ka pakisildi valmistamise keskkond, kus riikidevahelise teenuse kasutamine muutub väiksematele e-kauplustele ja eraklientidele veelgi lihtsamaks."

"Teenuste pidev arendamine on eduka ettevõtmise võtmeks. Suhtume Eesti e-poodide rahvusvahelisse ärisse aitamisse väga tõsiselt ja püüame oma Euroopa kolleegide kogemusi selles võimalikult palju ära kasutada ning oma teenuseid pidevalt ajakohastada ja Pickup võrgustikku tihendada," selgitab Margot Posti.

Kliendile on oluline usaldusväärne teenus ja mugavus

Baltika e-kaubanduse juhi Külli Koorti sõnul on välisturgude teenindamisel oluline kasutada rahvusvaheliselt tuntud ja usaldusväärseid tarnepartnereid, millest sõltub suures osas e-kauplejate ellujäämine.
Baltika e-kauplus andmorefashion.com saadab pakke enam kui 30sse riiki üle maailma ning on ühe olulise tarnepartnerina teinud kootööd DPD-ga.

"Valisime partneri selle järgi, et rahvusvahelised pakid jõuaksid kliendini võimalikult kiiresti ja ka väiksemad mured saaksid sujuvalt lahendatud. Vähetähtis ei ole ka see, et üha laienev rahvusvaheline pakiautomaatide võrgustik tekitab lisavõimalusi ning DPD on olnud ka hinna osas väga paindlik," põhjendab Baltika e-kaubanduse juht Külli Koort koostööotsust.

"E-kauplejate võimekus pakkuda kiiret tarnet on teatud mõttes muutunud lausa ellujäämisküsimuseks, sest kliendid ei ole nõus ootama pakki kaks nädalat," ütleb Koort. "Lisaks on Pickupi suurimaks eeliseks soodne hind. Hüljatud ostukorvide üheks peamiseks põhjuseks on liialt kõrged tarnehinnad, kuid pakkudes kliendile soodsamaid alternatiive suureneb ka ostutõenäosus."

Baltika e-kaubanduse juhi sõnul on kliendid muutunud üha teadlikumaks erinevate paki kohaletoimetamise viiside osas, kuid kokkuvõttes määrab valiku mugavus. "Palju eelistatakse Pickup teenust just selle teenuse laia võrgustiku ja mugava kättesaamise tõttu. Kindlasti puudutab mugavus ka kaupade tagastamist, mille väljatöötamisega DPD jõudsalt tegeleb ning loodame teenust kasutama hakata juba õige peatselt."

Miks pakkuda oma e-poes tarneviisina Pickupi?

- Ligipääs: pakipoodidest ja -automaatidest koosnev võrgustik annab ligipääsu ka sinna, kuhu pakiautomaadi paigaldamine ei ole väikse rahvaarvu tõttu mõistlik.
- Paindlik: Pickup pakipoodidel on pikad lahtiolekuajad ning ööpäevaringne ligipääs automaatidele.
- Usaldusväärne: üle-Euroopaliselt tuntud ja tunnustatud teenuse osutaja aitab tõsta usaldusväärsust klientide seas.
- Vabadus: Pickup teenusega saab klient paki kätte endale mugaval ajal, puudub vajadus oodata kullerit. Klient saab ise otsustada, kas saada pakk kätte siseruumides ehk poes või kiiresti iseteenindust kasutades igal ajal ligipääsetavast automaadist.
- Võrgustik: tihe võrgustik hõlmab Eestis 108, Baltikumis 300 ning Euroopas 30 000 pakipoodi ja -automaati.

dpd

Allikas: dpd.ee

toimetaja Aivar Hundimägi
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

▲ Investor ja TTÜ rahanduse dotsent Tõnn Talpsepp ning Swedbanki finantsanalüütik Tarvo Vaarmets analüüsisid Äripäeva raadiosaates investor Toomase portfelli. FOTO: ANDRES HAABU

ANALÜÜS

Kuidas portfellis tootlus ja risk kokku sobitada

Rohkem kui 15 aastat tagasi alustas Äripäev Eesti rahamahukaima ajakirjandusliku eksperimendiga, mis on tõestanud, et õigeid investeerimispõhimõtteid järgides võib igaüks olla edukas investor.

JUHAN LANG
juhan.lang@aripaev.ee
Äripäev

Seni pole teadaolevalt pikaajaliselt selle eksperimendi vastu saanud ükski kohalik avalik aktsiafond.

Arvutasime välja, milline on olnud Äripäeva loodud investor Toomase portfelli riskiga korrigeeritud tootlus ja võrdlesime seda Tallinna börsi (OMXT) ning S&P 500 indeksitega. Selgub, et investor Toomase riskiga kaalutud tootlus on võrreldes S&P 500 ja OMXT indeksiga parem, võttes arvesse Sharpe'i suhtarvu. Viimane näitab, kuidas vara tootlikkus kompenseerib investori võetud riske ja seda kasutatakse sageli sarnaste investeerimistoodete võrdlemisel.

"Ainult neid näitajaid analüüsides on järeldus lihtne – Toomas on väga hea investor," hindas Swedbanki finantsanalüütik Tarvo Vaarmets. "Toomase riskiga korrigeeritud tootlus teeb nii USA kui ka Tallinna börsi indeksitele silmad ette."

> **Ajal, kui kogu maailm oli paanikas, investor Toomas ainult kõhatas korra.**
>
> **Tarvo Vaarmets, finantsanalüütik**

Toomase risk indeksitest madalam

Vaarmets tõdes, et kuigi vaadeldud perioodil jääb Toomase portfelli tootlus OMXT indeksile alla, on portfell olnud oluliselt stabiilsem ehk oluliselt väiksema riskiga.

"S&P 500 indeksiga võrreldes on aga Toomas teinud väikest imet – näidanud selgelt paremat tootlust selgelt väiksema riski juures," märkis ta. Ta toonitas, et vaadeldava aja tootlus jääb USA turul ajaloolisele keskmisele küll alla, aga see ei muuda fakti, et Toomase riskiga korrigeeritud tootlus ületab samal ajal USA aktsiaindeksit mäekõrguselt.

Eriti ilmekas näide on tema hinnangul 2008. aasta, mil Tallinna börs kukkus 63%, USA turg 37%, aga investor Toomas pidi vastu võtma kõigest 12% kaotuse. "Seega ajal, kui kogu maailm oli paanikas, investor Toomas ainult kõhatas korra," piltlikustas ta.

Vaarmetsaga nõustus investor ja TTÜ rahanduse dotsent Tõnn Talpsepp. Ta selgitas, et kuigi absoluutnumbrites on Toomas OMXT-le alla jäänud, on olnud väiksem nii tootluste volatiilsus mõõdetuna standardhälbega kui ka suurim kaotus (*max drawdown*). Just need on tema sõnul kaks riskimõõdikut, mida ta enne detailsemat analüüsi vaataks.

Toomase, Tallinna börsi ja S&P 500 indeksi võrdlemisel juhtis ta tähelepanu sellelegi, et S&P 500 puhul on perioodi alguseks sattunud väga raske aasta, ent isegi kui see välja jätta, on Toomase portfelli realiseerunud risk olnud madalam kui S&P 500-l.

"Üllatavalt madal on ka Toomase portfelli tootluste korrelatsioon mõlema võrreldud indeksiga, mis võiks Toomase portfellist teha teatud juhul atraktiivse komponendi mõne suurema portfelli osana," lisas ta.

Danske: konservatiivsed valikud

Danske Banki privaatpanganduse säästmisja investeerimisvaldkonna juht Vitali Antipov ütles, et Sharpe'i suhtarv näitab tinglikult, mitu ühikut tootlust on võimalik saada ühe riskiühiku lisamisega.

Antipov tõi näite, et kui lisada portfellile 1% riski (volatiilsust), siis investor Toomas sai ajalooliselt selle eest 0,94% tootlust, OMXT 0,47% ning S&P 500 ainult 0,16% (reinvesteeritud dividendide korral 0,31% – toim). Ehkki esmapilgul tundub, et Toomase portfell oli parem kui indeksid, pole see tema hinnangul täpne järeldus. Ta selgitas, et Sharpe'i suhtarv on alati suurem konservatiivsete varade puhul ning väiksem riskantsete varade puhul.

"Toomase portfell ei koosne ainult aktsiatest, vaid ka võlakirjadest ja tihti istub Toomas ka rahas, mis on kõige konservatiivsem varaliik," rõhutas Antipov. "See viibki Sharpe'i suhtarvu kõrgemale võrreldes ainult aktsiatest koosnevate indeksitega."

Toomas on olnud keskmisest edukam

Investor Toomas alustas investeerimist 2002. aasta jaanuaris, selle ajaga on tema portfelli väärtus kerkinud keskmiselt pisut enam kui 10% aastas, S&P 500 indeks on tõusnud 4,5% aastas (koos dividendidega ligi 6,7%) ning Tallinna börsi 15 aasta keskmine aastatootlus on koos dividendidega olnud 14,3%.

Talpsepa hinnangul ei ole investor Toomase allajäämine OMXT-le midagi märkimisväärset, sest vaatama peaks kogu perioodi tootlust ehk geomeetrilist keskmist.

Riskimõõdikute nõrgad kohad

Esimeseks võrdluseks sobib Sharpe'i suhtarv hästi, samas ei saa ühegi riskimõõdiku pealt tulevikku ennustada.

Tõnn Talpsepp nentis, et olenevalt valitud perioodist võivad kõik riskimõõdikud näidata erinevaid tulemusi. Samuti ei pruugi tootluste standardhälbe kasutamine riskimõõdikuna olla kõige informatiivsem ja täiendavat infot annab näiteks suurima kaotusega kuude või aastate võrdlus.

Talpsepp ütles, et ajalooliste tootluste standardhälve näitab pigem tootluste varieeruvust perioodide vahel. "Vaid standardhälbe vaatamine võib anda väga eksitavat infot riski kohta, sest näiteks stabiilselt negatiivsed tootlused näitaks justkui väga väikest riski, aga vaevalt see ühelegi investorile atraktiivne tunduks," ütles ta. "Seetõttu vaadeldaksegi pigem riskiga korrigeeritud tootluse mõõdikuid, millest Sharpe'i suhtarv on kindlasti üks tuntumaid," lausus ta.

Samas lisas Talpsepp, et riski detailsemal analüüsil huvitab investoreid sageli ka see, millised faktorid on riski mõjutanud, kuid seda nimetatud mõõdikud ei näita.

Vaarmets tõdes, et vara hind võib muutuda nii soodsas kui ka ebasoodsas suunass ning standardhälve ja sellel põhinev Sharpe'i suhtarv heal ja halval riskil vahet ei tee. See tähendab, et ka investorile meelepärased üle keskmise tootlused mõjuvad standardhälbele ja Sharpe'i suhtarvule halvasti.

Samuti eeldavad antud riskimõõdikud Vaarmetsa sõnul tootluste normaaljaotust ehk üksikud suured nii-öelda ebastandardsed liikumised vähendavad mõõdikute usaldusväärsust. Lisaks arvutatakse need riskimõõdikud üldjuhul ajalooliste andmete põhjal, mis aga ei anna garantiid, et tulevikus jääb risk samale tasemele.

Vitali Antipovi kinnitusel on mõõdikud kindlasti vajalikud, et portfelli analüüsida, kuid portfelli varaliikide lisamisel tuleb vaadata mitte ainult nende kasvuperspektiivi, vaid ka ajaloolist reageerimist makromajanduslikele sündmustele jpm. "See aitab vältida pinnapealset portfellijuhtimist ja tihti aitab ka ümber lükata paljud nn rahvasuu dogmad," rääkis ta. "Näiteks arvavad paljud, et kuld on parim inflatsiooni eest kaitsja. Statistika aga näitab, et nii see ei ole. Kullast paremini reageerivad inflatsiooni kasvule paljud muud toorained ja tööstusmetallid, näiteks vask."

PANE TÄHELE

Investor Toomase riskianalüüs 2002-2016

	standardhälve*, %	Sharpe'i suhtarv	keskmine tootlus** (2002-2016) koos dividendidega, %
investor Toomase portfell	**8,7**	**0,94**	**10,4**
S&P 500 indeks	14,3	0,31	6,7
NASDAQ OMX Tallinna börsi üldindeks (OMXT)	25,6	0,47	14,3

* Arvutatud kuiste tootluste pealt ajavahemikus 2002-2016. Riskivabaks tulumääraks võeti arvutuste tegemisel USA 10aastase võlakirja tulusus 2,21%.

** Geomeetriline keskmine tootlus ehk keskmine aastane protsentuaalne muutus (ingl *compound average growth rate*, CAGR) võtab tootluse arvutamisel arvesse liitintressi mõju.

Toomas on suutnud hoida alfa võrdlusindeksite suhtes positiivsena*

	võrdlusindeks S&P 500	võrdlusindeks OMXT
investor Toomase portfelli beeta	0,31	0,17
investor Toomase portfelli alfa	6,76%	6,07%

* Vaadeldav ajavahemik 2002-2016

VÕRDLUS

Tänavu on Toomas turgudelt sugeda saanud

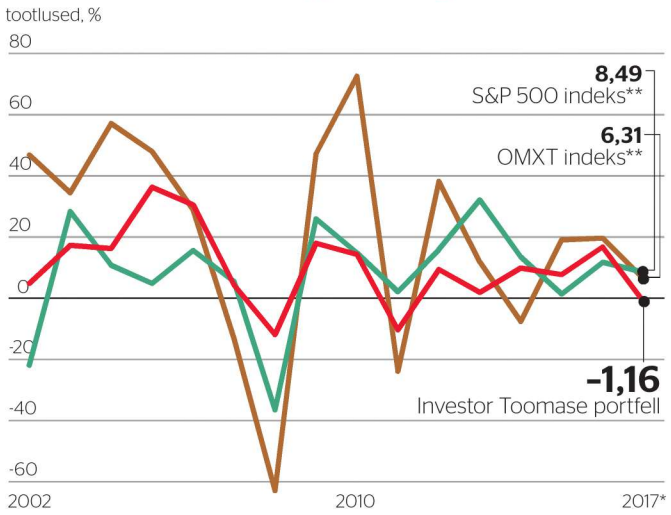

* 3.07.2017 SEISUGA, **KOOS DIVIDENDIDEGA.
ALLIKAD: BLOOMBERG, TALLINNA BÖRS, AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE RAHANDUSMINISTEERIUM, ASWATH DAMODARAN, SEB

MIS ON MIS

Standardhälve (*standard deviation*)
Statistiline väärtus, mis näitab, kui palju väärtused erinevad keskmisest. Volatiilsuse matemaatiline väljendus. Näiteks kui on kaks fondi, mis on keskmiselt teeninud kasumit 10% aastas, ning kui fondi A standardhälve on väiksem kui fondil B, siis see tähendab, et esimene fond on olnud stabiilsem ja teise fondi väärtus on rohkem kõikunud.

Sharpe'i suhtarv (*Sharpe ratio*)
Võrdleb investeeringu tootlust ja riski. Mida suurem on suhtarv, seda parem on investeeringu tootlus, arvestades investeeringu riskitaset (riskiühiku kohta).

Beeta (*beta*)
Mõõdab investeeringu tootlust turuga võrreldes. Beeta näitab ka kõige üldisemalt finantsinstrumendi hinna suhtelist volatiilsust. Mida suurem see on, seda volatiilsem on finantsinstrument indeksi või turuga võrreldes.

Alfa (*alpha*)
Aitab hinnata portfellijuhtimise tulemuslikkust. Positiivne alfa näitab võrdlusindeksist kõrgemat tootlust, mis on saavutatud eduka investeerimistegevusega.

▲ **Investor Toomas 15 aastat tagasi ja praegu.**

Samas on olnud Toomase portfelli risk madalam kui OMXT-l ja võrreldes investor Toomase portfelli Sharpe'i suhtarvu Tallinna börsi investoritega, on investor Toomase riskiga kaalutud tootlus tema sõnul kindlasti parima 25% hulgas.

"Samuti usun, et päris paljud investorid valiksid pigem mõne protsendipunkti võrra madalama tootluse nagu Toomasel, mille puhul halvim aasta on olnud negatiivsed 12%, võrreldes OMXT negatiivse 63%ga," tõdes ta.

Riskide hindamine aitab tootlust tõsta

Vaarmets ütles, et riske peaks mõõtma juba enne investeeringu tegemist – see aitab leida portfelli sobivaid investeeringuid, mis pakuvad atraktiivsemat riskiga korrigeeritud tootlust. Kogu portfelli riski mõõtmine aga annab ülevaate portfelli riskitasemest ja sellest, kas risk on saavutatud tootlusega kooskõlas. Võib-olla on sama riski juures potentsiaali ka kõrgemaks tootluseks?

"Kokkuvõttes aitab riskide teadvustamine ja mõõtmine saavutada paremat tootlust," ütles ta. "See tähendab, et edukas investor vaatleb tootlust ja riski koos, pidades viimast isegi olulisemaks. Investor Toomas on hoidnud riskid madalal, vältinud suuri kaotusi ja nautinud soliidset pikaajalist tootlust."

MAKSUD

Tulekul FIEnduse reform

Riik plaanib rida maksumuudatusi, mis teevad FIEna tegutsemise lihtsamaks, soodsamaks ja ahvatlevamaks.

KRISTEL HÄRMA,
MÄRT BELKIN
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

FIE on ühest küljest füüsiline isik, aga teisest küljest on tegu ettevõtlusvormiga, märkis rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro. Nii tulebki FIEde maksustamisel otsida kuldset keskteed.

Äsja teistele ministeeriumitele ja huvigruppidele kooskõlastuseks läinud eelnõu võtab sihi muuta FIEde maksukeskkond sarnasemaks äriühingutega. Samas saavad füüsilisest isikust ettevõtjad hulga töötajatele kehtestatud maksusoodustusi ja sotsiaaltagatisi.

Kui valitsus ja riigikogu plaane toetavad, tahaks rahandusministeerium eelnõu maksma panna juba 2018. aasta algusest. Kuna kava on riigile vaid kulu ja ühelgi FIE-l rohkem maksta ei tule, pole tarvis järgida ka tavareeglit, et maksumuudatused peab vastu võtma vähemalt pool aastat enne jõustumist. "Muudatustega langetame füüsiliste isikute maksukoormust ja muudame füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise soodsamaks," ütles rahandusminister Toomas Tõniste. Tema sõnul kasvatavad ettevõtlusega tegelevad ja makse maksvad inimesed kõigi jõukust ja riik peab neid selles takistama nii vähe kui võimalik.

Sotsiaalmaksu ülempiir madalamaks

FIE teeb ühest küljest justkui palgatööd, olles iseendale tööandja. Teisest küljest on ta pannud enda ärisse raha ning peaks saama selle pealt teenida kapitalitulu – just nagu firma omanik teenib dividende. Et need kaks tululiiki eristada, on riik kehtestanud FIEdele sotsiaalmaksu lae. Praegu on see piir aga ebamõistlikult kõrge.

Nimelt tuleb sotsiaalmaksu maksta summalt, mis ulatub praegu 15kordse miinimumpalgani. Et piir ületada, tuleb kuus teenida rohkem kui 7050 eurot – 6 korda enam keskmisest palgast. Süsteem on püsinud muutumatu 1994. aastast, mil alampalk oli keskmisest üksnes 17%. Praegu on see aga juba 38%. Nüüd tahab rahandusministeerium asja loogilisemaks teha ja langetada piiri kolmandiku võrra ehk kümnekordsele alampalgale. See on kesktee – liiga kõrge ülempiir vähendab FIEnduse atraktiivsust, kuna ei jaga tulu piisavalt adekvaatselt aktiivseks ja kapitalituluks. Liiga madal ülempiir suurendaks maksude vältimise riski.

▲ **Piimatootja Avo Kruusla oli üle-eelmisel aastal enim tööjõumakse maksnud FIE. Nüüd on ta asutanud oma osaühingu ja riigi reformiplaanidest FIEndusele elupäästjat ei näe.**
FOTO: ANDRAS KRALLA

FIEd maksavad sotsiaalmaksu avansiliselt. Kui varem on arvestus käinud kuudes, siis nüüd tahetakse viia arvestus päevapõhiseks. See tähendab, et kui inimene registreerib end FIEks kuu lõpus, tuleb avansiline maks tasuda teatud arvu päevade eest – praegu tuleb maksta tasu ära terve kuu eest, kusjuures ravikindlustatu staatust järgmisel kuul veel ei saa. Tavatöötajaga võrdsemaks muudab asju seegi, et tulevikus hakatakse plaanide järgi avansilise makse arvestusest võtma välja seda aega, mil inimene oli ajutiselt töövõimetu ehk näiteks hai-

EHITUS

Riik seab sisse uut ehitussüsteemi

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo ja Taavi Aas kirjutasid koos kolme riigifirma juhiga alla deklaratsioonile, millega võetakse kasutusele ehitise digitaalne infomudel ehk BIM.

Ühiste kavatsuste deklaratsioonile kirjutasid alla ka Riigi Kinnisvara juhatuse liige Tanel Tiits, maanteeameti peadirektori asetäitja Kaupo Sirk ja Tallinna Sadama juhatuse esimees Valdo Kalm.

Uue süsteemi kasutusele võtmise eesmärk on muuta püstitatavad ehitised funktsionaalsemaks, kvaliteetsemaks ja säästa raha – alates projekteerimisest kuni hoone elukaare lõpuni. Peale selle on projekti eesmärk kasvatada BIMi abil kohaliku kinnisvarasektori konkurentsivõimet.

Urve Palo sõnul on rahvusvahelise ehituspraktikaga ühes tempos püsimiseks vaja ka meil ehitussektorit ajakohasemaks muuta. "Vaid nii on meil võimalik suurendada ehitussektori konkurentsivõimet ning realiseerida tootlikkuse ja ekspordi kasvupotentsiaali," lausus minister. BIMi rakendamiseks plaanivad asutused luua organisatsiooni, mis hakkab juhtima tervet tarkvara kasutusele võtmise protsessi.

Peaprojekteerimisel kasutab juba BIM-mudeleid ehitushiid Merko, kes projekteeris BIM tehnoloogia abil ka Telia uue 14korruselise peahoone. Samuti on BIM-mudeleid rakendatud Noblessneri sadamalinnaku projekteerimises ja ehitamises ja T1 kaubandus- ja meelelahutuskeskuse rajamisel.

Palo möönis, et kuigi BIM-tehnoloogiale nõjatudes on Eestis juba hooneid rajatud, on tegu vaid üksikute näidetega. "Puudu on ühtne teadmine, kuidas mudelprojekteerimist rakendada," kommenteeris Palo.

guslehel. Selleks tuleb maksuametile deklaratsiooniga ühes esitada ka vastav tõend.

Õigus sporditoetusele

Üks riigieelarve vaatest kulukamaid muudatusi on see, et FIEd saavad õiguse maksta endale sporditoetust – täpsemalt saavad õiguse maha arvata tervise edendamise kulusid. See on samuti võrdsuse loomiseks tehtav muudatus. Tegelikult ei saa selle aasta lõpuni tervisekulusid maha arvata ka tavaline tööandja. Järgmisest aastast aga on erisoodustuse hulgast välistatud tervise-edenduse kulud kuni 100 euro ulatuses kvartalis. Sama soodustus hakkabki laienema ka FIE-le.

Kogu maksumuudatuste paketi hind riigile on veidi üle 1,3 miljoni euro. Tervisekulude korra muutmine annab sellest summast koguni 450 000 eurot. Rahandusministeeriumi osakonnajuhataja Oro tõdes, et tegelik summa sõltub sellest, kui paljud FIEd võimalust kasutama hakkavad, seda on aga raske prognoosida.

Erisus ei piirdu ainult spordiga – terviseedendus hõlmab tegelikult ka kulusid näiteks taastusarsti, füsioterapeudi, tegevusterapeudi, kliinilise logopeedi või kliinilise psühholoogi teenustele, samuti läheb sinna alla eraravikindlustus.

Mahaarvamisi rohkem

Sellega muudatused ei piirdu. FIEndust eristab muudest ettevõtlusvormidest see, et lubatud mahaarvamised on väiksemad, näiteks ei tohi maha arvata kingitusi ega annetusi, sh reklaamkingitusi. Samas on reklaamkingitused osa tavapärasest ettevõtlusest – vahet pole, kas vormiks on valitud OÜ, AS või FIE. Nii tohivad ka FIEd tulevikus tuludest maha arvata kingitused, mille väärtus ilma käibemaksuta on kuni 10 eurot.

Kui FIE on lähetuses, ei või ta endale päevaraha maksta. Küll aga võib ta enda majutus- ja sõidukulud maha arvestada. Et asja tavapärasele töösuhtele sarnasemaks muuta, lubab riik edaspidi maha arvestada ka toitlustuskulusid, kui FIE on ajutiselt teises riigis. Piir on esimese 15 lähetuspäeva puhul 50 eurot ning sealt edasi 32 eurot.

Selgemaks läheb kord vastuvõtukuludega. Praegu võib FIE külaliste või koostööpartnerite võõrustamiseks tehtud kulusid maha arvata 2% ulatuses ettevõtlustulust, kui kulud on põhjendatud ja tõendatud. See on probleem juhul, kui FIE alles alustab ning tulem võib olla negatiivne ja tulusid vähe. Siis ei piisa protsendipõhisest määrast, et kulusid katta. Kontaktide loomine ja partneritega kohtumine on aga üliolulinе ka alustavatele ettevõtjatele.

Nii loob riik FIEdele võimaluse arvestada täiendavalt maha võõrustamise kulusid 32 euro ulatuses kalendrikuu kohta ehk terve aasta ettevõtlusega tegeledes on mahaarvamise suurus 384 eurot, lühema tegutsemise ajal väiksem vastavalt kuude arvule.

Täielikult tulumaksust vabastada tahab riik aga välismaal teenitud ettevõtlustulu. Sotsiaalmaks tuleb siiski tasuda ka välismaal teenitud tulust, nagu tavareeglid ette näevad.

FIE: väikesed muudatused meid ei päästa

Kaks aastat tagasi kõikide Eesti FIEde seas enim tööjõumakse maksnud Avo Kruusla ei näe, et FIEnduses plaanitavatel muudatustel erilist mõju oleks. Tema on enda OÜ juba registreerinud.

Riik plaanib muuta FIEna tegutsemise soodsamaks ja ahvatlevamaks, eeskätt sotsiaalmaksu lae langetamise kaudu.

"Midagi ta üldiselt annab, aga tegelikult on koer maetud ju hoopis mujale," kostis selle peale piimatootja Avo Kruusla, kes oli üle-eelmisel aastal enim tööjõumakse maksnud FIE. Tänavu, pärast kahte kümnendit füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist, otsustas ta sellest loobuda ja registreeris osaühingu.

Võlglased maksavad makse näiliselt kasumilt

"Kaks ja pool aastat seda pommiauku, mis oli põllumajanduses, see viis paljud FIEd sellisesse olukorda," ütles ta. Piima ja põllumajandussaaduste madala müügihinna tõttu ei suutnud paljud FIEd võlgu maksta, aga kuna FIEnduses ei ole võimalik tootmiskahjumit maha arvata, pidid põllumehed näiliste kasumite pealt riigile makse maksma isegi siis, kui neil raha ei olnud. Nii mõnigi lõpetas tema sõnul seetõttu ka tegevuse.

Kruusla leidis, et plaanitavad kosmeetilised parandused võivad aidata neid, kes pakuvad väikses mahus teenuseid. Suurema käibega FIEdel nullib maksukohustus maksusoodustused aga ära. "FIEndus on mõeldav ainult juhul, kui sa kogu aeg investeerid ja laiendad, aga niipea, kui sa saad oma ettevõtte jalgadele, hakkad sa maksma ja hakkad maksma ikka megalt."

Tõstku maksuvaba tulu miinimumi

Tänavu on maksuvaba miinimum FIE jaoks 180 eurot kuus ja 2160 eurot aastas. Kruusla sõnul peaks see summa olema muutumatu krooni ajast. "See 40 000 krooni ei ole tänases mõistes enam summa, mis aitaks FIEt. Mina arvan, et 12 keskmist Eesti miinimumpalka võiks olla FIEnduses maksuvaba. See oleks FIE vastu aus," sõnas ta. Kruusla hinnangul oleks sellest FIEdele palju abi ja aitaks ka põllumajandust.

"Ka vanemaid inimesi, kes töötavad ainult kahekesi, see tulu on nende pensionilisa. Nad ei käi, käsi pikalt ees, küsimas vallalt või mujalt toetust. Nad elavad väärikat talumehe elu," selgitas ta.

265 839

eurot maksis Avo Kruusla möödunud aastal riigile makse.

RISKIFOND

Riigi riskiraha investeerija läks lõplikult üle Kredexile

Arengufond andis viimase tehinguna riigi riskiraha investeerinud SmartCapi aktsiad üle KredExile.

Eesti Arengufondi riskikapitaliinvesteeringud koondati SmartCapi valitsetavasse investeerimisfondi Early Fund II, teatas SmartCap. Arengufondile kuulunud tütarettevõtte SmartCap tegevus jätkub varasemal kujul – ettevõte valitseb riiklikku fondifondi, mille raha investeeritakse Eesti varase faasi riskikapitalifondidesse.

SmartCapi juhatuse liikmetena jätkavad Mari Vavulski ja Sille Pettai. Nõukogu liikmetena jätkavad Ville Jehe (esimees), Priit Põldoja, Lehar Kütt ja Mikko-Jussi Suonenlahti. Ettevõtte nõukogust astus omal soovil tagasi Reimo Hammerberg. SmartCapi emaettevõtteks sai sihtasutus KredEx.

SmartCap alustas ümberkorraldusi eelmisel aastal. Riigi riskikapitali pakkumisel mindi seniselt otseinvesteeringute mudelilt üle fondifondi mudelile.

Üks ümberkorralduste esimesi samme jõustus sel kevadel, kui SmartCap sõlmis koos Euroopa Investeerimispangaga korraldatud erafondivalitseja konkursi järel lepingu võitjameeskonnaga Tera Ventures.

Uue strateegia elluviimise teine etapp on 2016. aasta oktoobris väljakuulutatud kiirendifondide konkurss. "Oleme saanud esialgse pakkumise seitsmelt meeskonnalt, kellest neli vastasid kvalifitseerimistingimustele. Võitja selgub hiljemalt augusti lõpuks," rääkis SmartCapi juhatuse liige Sille Pettai.

Arengufondi tegevus lõppes 1. juulil.

ÄRIPÄEV.EE

MAAILMAMAJANDUS

G20 – kaks päeva ei muuda Trumpi

Täna Saksamaal Hamburgis algav maailma juhtivate ehk G20 riikide kahepäevane tippkohtumine tõotab suurriikide oluliste erimeelsuste tõttu tulla raske ja pingeline.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

USA presidendile Donald Trumpile on see esimene G20 üritus ja teine Euroopa visiit.

Trump saabus Hamburgi Poolast, kus ta eile, päev enne kohtumist Venemaa presidendiga, allkirjastas esialgse kokkuleppe Poolale USA raketitõrjesüsteemi müümiseks ja sillutas teed USA kildagaasile, et vabastada Kesk- ja Ida-Euroopa ühe gaasitarnija pantvangist. Nii ütles Trump eile Varssavi linnaväljakul peetud kõnes, kus ta kinnitas Poolale kiitust jagades üle ka USA toetuse NATO kollektiivse kaitse klauslile.

Hamburg ei ole Saksamaa kantsleril Angela Merkelil G20 riikide tippkohtumise toimumise kohaks juhuslik valik. See suur sadamalinn õitseb tänu vabakaubandusele, millest Saksamaa kantsler on teinud tippkohtumise keskse teema.

Vabakaubanduse kaitsel

Erinevalt Trumpi Ameerikast, mis on esikohale seadnud kitsalt Ameerika huvid, lubab Merkel – kasvavas koostöös Hiinaga – jätkata avatud majanduse kaitsel. Euroopa Liidu ja Jaapani liidrid andsid eile tippkohtumise eelõhtul teada, et on saavutanud põhimõttelise kokkuleppe Euroopa Liidu ja Jaapani vabakaubanduslepingu sõlmimiseks. Donald Trump aga kaalub samal ajal meetmeid USA terasetööstuse kaitseks, mis riskivad torpedeerida kogu rahvusvahelist kaubandussüsteemi.

Teine suur teemavaldkond tippkohtumisel, kus Trumpi Ameerika käib teist jalga, on võitlus kliima soojenemise vastu. Trump seda probleemi ei tunnista. Juuni alguses teatas Trump, et viib USA välja 2015. aastal Pariisis ÜRO egiidi all sõlmitud kliimaleppest, millele on alla kirjutanud 194 maailma riiki. Kui ühtseks õnnestub G20 riikidel Hamburgis Pariisi kokkuleppe kaitsel jääda, võib olla tuleviku jaoks määrava tähtsusega.

Tippkohtumisele lisab ekstra pinget Põhja-Korea värske edukas raketikatsetus, mis kinnitas režiimi kasvavat võimekust rünnata USA territooriumi. Trump kritiseeris seepeale Hiinat, et Peking pole paariariigi relvaambitsioonide ohjeldamiseks piisavalt pingutanud. "Niipalju siis sellest, et Hiina meiega koostööd teeb," säutsus ta Twitteris, osutades Hiina ja Põhja-Korea kaubavahetuse kasvule.

▲ USA president Donald Trump alustas Euroopa visiiti Poolast, mille valitsuse vaated rohkem USA praeguse valitsuse hoiakutega riimivad. FOTO: EPA

> USA silmis ei ole globaliseerumine protsess, mis võimaldaks kõigil võita, vaid kus ühed on võitjad ja teised kaotajad.
>
> Angela Merkel, liidukantsler

Päris vägev vastulöök

Eile Poolas ütles Trump, et tal on kaalumisel Põhja-Koreale "päris vägev" vastulöök.

Saksamaa kantsler Angela Merkel ütles tippkohtumise eel, et ennustab raskeid kõnelusi. Väljaandele Die Zeit antud intervjuus kritiseeris ta USA vaadet globaliseerumisele kui nullsumma mängule. "Kui meie püüame leida koostööviise, mis tooksid kõigile kasu, siis USA administratsiooni nägemuses ei ole globaliseerumine protsess, mis võimaldaks kõigil võita, vaid kus ühed on võitjad ja teised kaotajad," ütles Merkel.

USA enesesse tõmbumisest tekkinud tühimikku on kiirustanud täitma Hiina, kelle jaoks on ühe suurvõimu asemel eelistatum regionaalsete võimukeskustega maailmapilt. Euroopas on Hiina panustanud eelkõige Saksamaale – vahetult G20 kohtumise eel toimus Hiina presidendi Xi Jinpingi riigivisiit. Ent Merkelil ega teistel Euroopa riikidel ei ole huvi Trumpi USAd isolatsiooni tõrjuda. Seda näitas ka Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni kutse Trumpile osaleda 14. juulil riigi rahvuspüha tähistamisel. Agentuuri Bloomberg andmeil lihvitakse kohtumise lõppdokumendi sõnastust, et see USAd provotseerimata eelkõige üksmeelt esile tõstaks.

Putin teab, mida tahab

Täna kohtub USA president Donald Trump G20 kohtumise raames esimest korda Venemaa presidendi Vladimir Putiniga.

Tippkohtumise eel avaldas Putin Saksa ajalehes Handelsblatt arvamusartikli, milles osutas ja taunis, et Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonid on samuti protektsionism, ehkki varjatud kujul.

USA välisministri Rex Tillersoni sõnul arutavad Putin ja Trump kohtumisel olukorda Süürias. Mida kohtumiselt veel oodata võib, on raske prognoosida, kuna Donald Trump ise on raskesti prognoositav.

Eile Poolas kiitis ta Poola otsust soetada USAs toodetud raketitõrjesüsteem ning lubas Kesk- ja Ida-Euroopale USA gaasitarneid. "USA ei kasuta kunagi energiahooba teie riikide survestamiseks ja me ei saa lasta ka teistel seda teha," tsiteeris Trumpi agentuur Bloomberg.

Trumpi raske prognoosida

Trump kutsus Varssavis peetud avalikus kõnes Venemaad üles lõpetama Ukraina destabiliseerimine, vaenulike režiimide toetamine Iraanis ja Süürias ning liituma lääneriikidega ühist tsivilisatsiooni ohustava välisvaenlase vastu.

Trumpi taotlused Venemaa suhtes on ikka veel ambivalentsed. Erinevalt Venemaa presidendist Vladimir Putinist, kellel on väga selge nägemus, kuidas ta sõjajärgset maailmakorda muuta tahab.

REKLAAM

Raha pageb Eesti netireklaamiturult

Eesti internetireklaamiturult lahkub raha kiiremas tempos, kui seda kohalike kanalite käibesse lisandub, kirjutab Best Marketing.

Eesti suuremate meedia- ja digiagentuuride vahendusel liikus eelmisel, 2016. aastal Eestist välja ehk Google'isse ja Facebooki umbkaudu 6,6 miljonit eurot, selgub värskelt avaldatud andmetest.

Siinse meediaturu 2016. aasta käive oli 94,1 miljonit eurot, kasvades aastaga 1,6 protsenti.

Meediatüüpidest olid aasta suuremad tõusjad välimeedia (10,3%) ja internet (9,7%).

Võrreldes 2015. aastaga näitas kasvutrendi ka raadio (5,5%). Teiste meediatüüpide reklaamikäibed näitasid kahanemise märke ning lõpetasid võrdluses eelmise aastaga negatiivses pooles.

Kogu aasta näitajate põhjal on endiselt suurim osakaal telereklaamil, mis hõlmab 26,8 protsenti turust.

Kuigi meediatüüpidest oli reklaamikäibe järgi protsentuaalselt suurim tõusja välimeedia, saab esimest korda rääkida interneti kerkimisest teisele positsioonile, kuna sel õnnestus mööduda läbi aegade stabiilset teist positsiooni hoidnud ajalehtede reklaamikäibe osakaalust.

Telereklaamile järgnevad internet (20,1%) ja ajalehed (17,9%). Seejärel tulevad pea võrdselt umbes kümnendikku turust hoidvad välimeedia (10,9%) ning ka raadio (9,9%). Raadio järel tuleb otsepost, mille käibe osakaal on 8,5 protsenti, ning 5,9 protsendiga ajakirjad.

ÄRIPÄEV.EE

ENERGIA

Eestis alustas gaasibörs

Juuli algusest käivitus Eestis gaasibörs ja Balti riikide vahel saab maagaasiga kaubelda sõltumata sellest, millises riigis gaasi müüja või ostja asub.

Elering teatas, et on koostöös Läti ja Leedu gaasi süsteemihalduritega välja töötanud turu arendamise kava, mille osa on börsi käivitamine. Kõiki Balti riike hõlmavat gaasiturgu haldab seni Leedus tegutsenud UAB GET Baltic, mis võitis gaasi süsteemihaldurite korraldatud konkursi. Ühtse gaasituru käivitamine sai võimalikuks tänu kokkuleppele rakendada gaasi riikidevahelise ülekandevõimsuse jaotamisel kaudset oksjonit, mille puhul sisaldab gaasi hind piiriülestes tehingutes ka ülekandevõimsust.

ÄRIPÄEV.EE

KASV

Automüük hakkas kihutama

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Uute autode müük vajutas juunis senisest veelgi tugevamalt gaasi ja eriti võimsalt kasvas tarbesõidukite turg.

Eestis müüdi juunis 2666 uut sõiduautot ehk 672 rohkem kui möödunud aasta juunis. See tähendab 33,7% kasvu. Kuue kuuga on tänavu müüdud 13 332 uut sõiduautot, mis ületab eelmise aasta kuue kuu müügi 13,4%, teatas autode müügi- ja teenindusettevõtete liit AMTEL. Mais kasvas uute autode müük viiendiku võrra.

Kõige populaarsem segment oli tänavu esimesel poolaastal väiksema keskklassi autod, mille turuosa oli 23,2%. Tarbijatele meeldisid ka keskmised maasturid (20%) ja keskautod (15,2%). Eksporti läks juunis 77 uut sõiduautot ja esimese poolaastaga kokku 597. Uute sõiduautode osakaal kogu impordist moodustas juunis 58%.

Menumargid Toyota ja Škoda

Populaarsemad automargid olid nii juunis kui ka esimesel poolaastal samad – Toyota, Škoda ja Volkswagen. Kuue kuuga on tarbijad eelistanud Toyota autosid 2281 juhul, Škoda sõiduautosid on müüdud 1709 ja Volkswageneid 1029.

Mudelite seas juhib kuue kuu kokkuvõttes edetabelit Škoda Octavia 672 autoga, järgnevad kaks Toyota mudelit, Avensis ja RAV4, vastavalt 506 ja 462 autoga.

Tarbesõidukeid müüdi juunis 566, mis ületab eelmise aasta juunikuu müüki 39,1%. Esimese poolaastaga on Eestis kokku müüdud 2995 uut tarbesõidukit, mis ületab möödunud aasta sama perioodi müügi 11,9%. Markidest eelistasid tarbijad nii juunis kui ka esimesel poolaastal enim Citroëni, millele järgnesid Renault ja Peugeot. Veokeid müüs juunis enim Scania, mis on olnud edukaim ka esimese poolaasta kokkuvõttes.

▲ **Rene Varek ei osanud juunis nii suurt kasvu oodata.** FOTO: ANDRES HAABU

VÕRDLUS

Autootstu tippajal kevadel tellitud autod jõuavad juunis uute omanikeni

Sõiduautod ja tarbesõidukid kokku

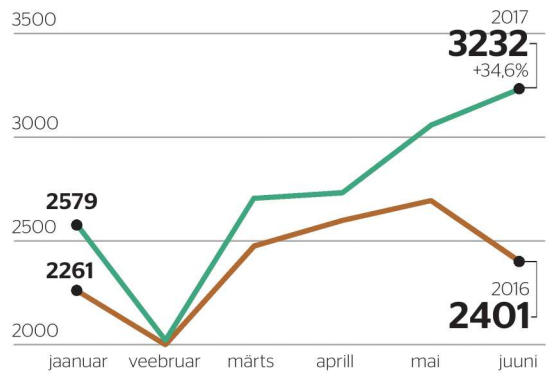

EDETABEL

Juunis enimmüüdud uued sõidukid

Sõiduautod		Tarbesõidukid	
1. Toyota	**419**	**1. Citroën**	**101**
2. Škoda	408	2. Renault	74
3. Volkswagen	225	3. Peugeot	72
4. Renault	207	4. Mercedes-Benz	67
5. Kia	201	5. Scania	53

ALLIKAS: AMTEL

> **Automüügis on kaks kõrgperioodi: kevadel lume sulamise ajal ja teine septembris-oktoobris, kui jälle maalt linna tullakse. Juuni tavaliselt selline kõrgaeg pole.**
> **Amserv Grupi juhatuse liige ja tegevjuht Rene Varek**

Tänavuste populaarseimate automarkide Toyota ja Škoda edasimüüjate sõnul on suure kasvu taga konkreetsed põhjused ja oma mõju võib olla ka Eesti eesistumisel ELis.

Müüjad: juuni oli erakordne

Amserv Grupi juhatuse liige ja tegevjuht Rene Varek nii suurt kasvu oodata ei osanud ja uute autode müügi kasv aasta varasemaga võrreldes enam kui kolmandiku võrra on juunis tema sõnul erakordne, kuid ta oskab siiski nimetada põhjuseid, mis hüppelise tõusu taga peituda võivad.

"Paljudel markidel olid suured kampaaniad ja suurklientidele autoloovutamised, mis kandusid tehingutena juunisse. Automüügis on kaks kõrgperioodi: kevadel lume sulamise ajal ja teine septembris-oktoobris, kui jälle maalt linna tullakse. Juuni tavaliselt selline kõrgaeg pole," selgitas Varek.

Ka teise populaarseima margi Škoda edasimüüja Auto100 juhatuse liige Janek Aavik märkis, et jätkuva kasvu taga juunis on vähemalt Auto100 esindatavate markide puhul tõsiasi, et kevadkuudel tellitud autod on jõudnud nüüd klientideni.

"Puhkuste periood tähendab üldjuhul ka vaiksemat perioodi müügisalongides ning eeldatavasti juuli ja augusti kasvuprotsendid juuni tasemele ei küündi. Samas on eeldused stabiilseks kasvuks endiselt olemas ja jääme positiivse kasvuprognoosi juurde ka kogu aasta lõikes," lisas Aavik.

Rendipargid suveks valmis

Varek ütles, et pikemas perspektiivis senine suur kasv ilmselt tasandub ja aasta lõikes nii suurt hüpet ei tule. Müügitempo aeglustub arvatavasti pisut, kuigi eelmise aastaga võrreldes tänavu automüük tervikuna tõenäoliselt veidi kasvab.

Oma mõju on Aaviku sõnul turu kasvule juunis kindlasti ka sõidukite renti pakkuvate ettevõtete suuremal ostul, kes suvehooajaks oma rendiparki suurendasid. "Siin võib kaudseid seoseid leida Eesit juhtiva rolli ülevõtmisel Euroopa Liidus," viitas ta äsja alanud Eesti Euroopa Nõukogu eesistumisele.

LÜHIDALT

Venelased panid nafta hinna kiiresti langema

Nafta hind langes kolmapäeval ligi 4%, sest Venemaa teatas, et OPECi ja teiste naftariikide vahel kokku lepitud tootmiskärpeid ei suurendada, vahendab MarketWatch.
"Nafta hakkas kolmapäeval väga kiiresti odavnema, sest ilmusid uudised, et Venemaa on tootmiskärbete laiendamise vastu. See meelitas ligi suure hulga müüjaid," ütles FXTMi analüütik Lukman Otunuga.
WTI toornafta augustikuu futuuride hind langes eile 3,8% 45,24 dollarini barrelist. Tegemist on viimase kahe nädala suurima langusega. Brent odavnes 3,2% ning barrel maksab 47,93 dollarit.

Kirgiisidega äri lihtsamaks

Peagi ratifitseeritakse topeltmaksustamise vältimise leping Kõrgõzstaniga, siis on Eesti ettevõtjate jaoks maksulepingutega kaetud kogu Kesk-Aasia. Sellega saab investor juurde kindlust õiguskorra ja maksureeglite vallas. Otseselt võidavad ka riigid ise, kuna lepingud seavad paika teabevahetuse korra, et tõkestada maksupettused. Eelnõu ootab välisministeeriumi heakskiitu, et liikuda edasi valitsusse.

MÜÜA KINNISVARA VIRUMAAL

TÖÖSTUSKÜLA, Tõrma küla, Rakvere vald, Lääne-Virumaa
6000m²

Jaama tn 12, Jõhvi, Ida-Virumaa
1592,4m²

Jaama küla, Illuka vald, Ida-Virumaa
1831m², 40 tuba

HOTELL, Tallinna tn 49, Rakvere, Lääne-Virumaa
450m², 19 tuba

ÖÖKLUBI, Kuke tn 3, Rakvere, Lääne-Virumaa
876,9 m²

Võta ühendust: kristo@k-kummid.ee

HANGE

Tele2 võitis riigilt pool miljonit

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Alates augustist hakkab superministeeriumisse kolivaid ministeeriume ja nende allasutusi teenindama sideoperaator Tele2.

Hange korraldati selleks, et leida sidefirma, mis hakkaks teenindama majandus-, rahandus-, justiits- ja sotsiaalministeeriumi. Just need neli ministeeriumi kolivad tänavu Tallinna uude ühishoonesse. Samuti hõlmab leping nende allasutusi.

See tähendab, et kokku hakkab Tele2 teenindama 36 riigiasutust riigi infosüsteemi ametist ja EASist vanglate ja kohtuteni. Lepingu sõlmis riik operaatoriga kuni viieks aastaks ning selle rahaline maht on pea 467 000 eurot.

"Praegu kaardistame kõigi 36 riigiasutuse sideteenuste vajadusi. Juba praegu võime öelda, et asutuste senised lahendused ja praegused vajadused on väga erinevad," rääkis Tele2 juht Argo Virkebau.

Hange pole tema sõnul lihtne, pigem vastupidi – seni on kõikidel ministeeriumitel erinevad lahendused ja nende ühildamine tuleb raske. Vaja pole lihtsalt tavalist mobiili, vaid peale kõnede tuleb pakkuda erilahendusi näiteks maanteeametile, veeteede ametile või vanglatele.

Tahab moodsamalt teha

Tele2 tahab vahetada ministeeriumite aegunud tehnoloogilised lahendused välja moodsamate pilvepõhiste teenuste vastu. See peaks ka riigiasutuste sidekulud väikesed hoidma.

"Soovime arvestada võimalikult paljude erisoovidega ning seetõttu on projekt suur väljakutse. Samuti ei ole kõik telefoniliini kasutamisviisid, näiteks analoogmodemside, ISDN-kõneside, faksid enam niivõrd toimekindlad nagu olla võiks, sest nende peale on keeruline ehitada uudseid sidelahendusi," rääkis Virkebau.

Näiteks peab sidefirma plaani viia telefonijaama funktsionaalsused ka mobiiltelefonidesse ja arvutisse. Lauatelefoni ja mobiilside vahel kaovad siis piirid ning riigiasutuste töötajad saavad sisuliselt kõiki telefonikõnesid liikuvalt pidada. Lisaks ei tule riigil osta-rentida nii palju lauatelefone, mis tähendab kulude kokkuhoidu.

Riigihankega võitis Tele2 võimaluse pakkuda superministeeriumile ja selle allasutustele mobiilside- ja lauatelefoniteenuseid viis aastat. Hanke korraldaja oli registrite ja infosüsteemide keskus ehk (RIK).

TASUB TEADA

Hange katab kokku 36 riigiasutust

Ühiselt tellisid sideteenust ühishoonesse kolivad majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, rahandusministeerium, justiitsministeerium ja sotsiaalministeerium.
Leping katab ka nende ministeeriumite valitsemisala asutusi. Sinna alla lähevad näiteks EAS, lennuamet, KredEx, maanteeamet, tehnilise järelevalve amet, tarbijakaitseamet, andmekaitse infosüsteem, riigi infokommunikatsiooni sihtasutus, vanglad, prokuratuurid ja kohtud.

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE
Kasutatud büroo- ja muu mööbel

E–N 10–17 R 10–18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608
www.Apuneks.ee

SANEERIMINE

Tere võlausaldajad tahavad uuelt omanikult raha

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Tere võlausaldajad on vastakatel seisukohtadel, kas neil õnnestub Maag Grupile kuuluvalt Terelt oma võlad kätte saada.

Kolmapäeval teatas Maag Grupp Tere ja Farmi piimatööstuste liitumisest. Tere nõukogu esimees Katre Kõvask lubas pressikonverentsil, et Tere hakkab võlausaldajatele vanu võlgu tagasi maksma kohe, kui kohus saneerimiskava kinnitab. Tere püüdvat teha seda võimalusel isegi kiiremini, kui kava ette näeb.

Kuigi Tere ja Farmi liitumisel on tekkimas Eesti piimatööstusesse uus suur jõud, ei veena need lubadused Viljandimaa piimatootjat Toivo Tengi, kelle OÜ-le Saimre on Tere võlgu 188 000 eurot ja Terele piima müüma poleks ta endiselt nõus, sest vana võlg on tasumata ja aasta lõpuni on kõik lepinguid niikuinii juba olemas.

Piimatootjad müüma ei tõtta

"Tere jääb ikka samaks juriidiliseks kehaks, see ei muuda midagi. Meile ei mõju see mitte kuidagi, ei positiivselt ega negatiivselt. Ma pole praegu nii pessimistlik, et ei looda mitte midagi Terelt tagasi saada. Kui muud rõõmu ei ole, siis advokaatidele maksame ikka edasi. Loobunud me ei ole," lausus Teng.

Farmi juhi Valdis Noppeli lootuste kohta, et Eesti piimatootjad soovivad taas müüa oma piima pigem Terele kui välismaale, vastas Teng nii: "Kummardan nende optimismi ees. Kui võlad jäävad üles, siis on minu meelest ikka väga raske kuskilt lisapiima juurde saada."

Tere saneerimisele oli Teng algusest peale vastu. "Mingi jutt isegi oli, et kuidas oleks tulevikus piimaga. Me ütlesime kohe, et makske kõigepealt raha ära, enne pole mõtet sel teemal isegi arvamust avaldama hakata. Me oleme Tere vastu omakorda pankrotiavalduse sisse andnud."

Sealjuures pakkus ta, et kui Tere tahab oma tootmist jõuliselt laiendada, siis saavad nad ehk loota Farmile müüdavale piimale. "Nemad pole ämbrisse astunud, eks selle kaudu ehk annab ka kuidagi mahte suurendada."

Teine vaade: optimismi jagub

Eriti hapu on Tengi sõnul olukord siis, kui kuulutatakse välja, et saneerimiskava alusel ei rahuldatagi võlausaldajate nõudeid.

"Ega meid see viie- või kümneaastane saneerimine ka ei rahulda, mida Kruuda proovis teha. Oleme juba piisavalt oodanud."

Urmas Põlluaas, Terelt 400 000 eurot ootava OÜ Kuivajõe Farmeri osanik hääletas juba varem Tere saneerimiskava poolt ja ütles, et ei suhtu oma raha tagasi saamisesse skeptiliselt.

"Me poleks oma poolthäält saneerimisele andnud, kui Tere veel omaette majandas. Toetasime saneerimist ka siis ja praegu optimismi jagub," ütles Põlluaas. Kuivajõe Farmer on müünud kogu aeg Terele piima edasi ja lubab seda jätkata. Ometigi ootab ka Põlluaas saneerimiskava kinnitamist, et nõudeid hakataks rahuldama.

"Eks nüüd tuleb uus maksegraafik, varem oli see meil olemas. Ma usun, et sel aastal midagi juba liigub. Vaevalt seal väga suuri muutusi tuleb, sest ega sel saneerimiskaval olnud häda midagi," sõnas Põlluaas.

Kolmapäeval sai Maag Grupp konkurentsiametilt loa neile kuuluvate Farmi ja Tere piimatööstuste ühendamiseks. Taotluse selle jaoks andsid nad sisse juba märtsis, mil ostsid välja pankade nõuded Terele. Algul saab Tere Farmi tütarfirmaks, kuid hiljem sünnib ilmselt ühendettevõte, mis võib saada omale uue nime. Tere juht Margit Talts rääkis, et Tere tegeleb nüüd oma finantsprobleemide lahendamisega.

▲ Kuivajõe Farmeri osanik ja Tere võlausaldaja Urmas Põlluaas suhtub Tere tulevikku optimistlikult.
FOTO: ANDRES HAABU

EDETABEL

Senine Tere võlausaldajate TOP

DNB Pank AS – 15,4 miljonit eurot
Nordea Bank AB Eesti filiaal – 14 miljonit eurot
Nordea Finance Estonia AS – 4,9 miljonit eurot
Flinty OÜ (omanik Urmas Uustal) – 2,3 miljonit eurot
Vändra OÜ (omanikud Ilmar Teevet, Jaan Toobal, Peeter Kitsnik jt) – 1,1 miljonit eurot
Tetra Laval Credit AB – 1 miljon eurot
Epiko TÜ – 0,9 miljonit eurot
Saguna OÜ (omanik Hans H. Luik) – 0,6 miljonit eurot
Agron Halduse OÜ (omanikud Raul Jeets, Tauri Sokk, Martin Maask, Katrin Maask) – 0,5 miljonit eurot
Kõpu PM OÜ (omanikud Karel Tölp, Erja Lepassar, Ado Sisask jt) – 0,4 miljonit eurot
Kuivajõe Farmer OÜ (omanikud Urmas Põlluaas jt) – 0,4 miljonit eurot

Tere saneerimiskava lisas on toodud ümberkujundatavaid nõudeid kokku 48,3 miljoni euro ulatuses. Laenukohustused ulatuvad sellest ligi 36 miljoni euroni. Kokku on nõuete omanikke mõnisada.

ALLIKAD: TERE SANEERIMISKAVA, ÄRIREGISTER

HAKKA ISE ELEKTRI TOOTJAKS!
Lase päikesel kinni maksta oma elektriarved!
Ühe investeeringuga teed ennast sõltumatuks elektri hinna ja ülekandetasu tõusust.
- Päikesepaneelid
- Inverterid
- Paigaldus- ja kinnituselemendid
- Kaablid, pistikud
- "Võtmed kätte" täislahendused

„Päikesepaneelide alalis voolu toitega LOGITEX boilerid"
LED tänavavalgustid toitega päikesepaneelidelt
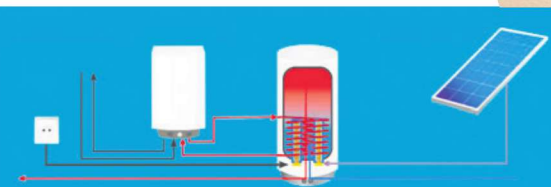

KÜSI PAKKUMIST!
Bisontesolar OÜ tel. 526 4331
Tule 22, Saue info@bisontesolar.eu
TOODA OMA ÄRI-, BÜROO- JA KAUBANDUSKESKUSELE PÄEVANE ELEKTER ISE!
BisonteSolar
www.bisontesolar.eu

▲ **Sisekujunduse poolest on Joyce üks Tartu elitaarsemaid söögikohti.** FOTO: RAUL MEE

LOOMINGULISELT KIRJU

Rõõm ja valik Tartu Aleksandri tänaval

Uue Tartu restorani Joyce nimi on kokku pandud ingliskeelsetest sõnades *joy* (rõõm) ja *choice* (valik), teatab koduleheküig. Konstruktsioon on keeruline, nii et isegi telefonitsi broneerimisel pidas teenindaja vajalikuks nime tähthaaval veerida.

HEIDI VIHMA
kaasautor

Menüü on loominguliselt kirju, kokk segab mandreid ja maid. Mõnedki komponendid ja menüü napp kirjaviis eeldavad keskmisest teadlikumat restoranikülastajat. Maitseid loovad *wakame*, safran, parmesan (ka must parmesan), *kale*, mis võiks parema arusaamise huvides küll eestikeelset lehtkapsa nime kanda, *tahini* kaste, aga ka kodune pruunistatud või ja karulauk. Juba suupistevalik annab ettekujutuse peakoka ampluaast: sealihakroketid, pardiburger, *bimi tempura*. Ka eel-, pea- ja magusroad on põnevad ja koka loominguline stiil paljutõotav, kuid nii maitsete täpsusel ja kokkukõlal, teenindusel kui ka menüü informatiivsusel on veel arenguruumi.

Menüü eeldaks sujuvamat suhtlust

Menüü keel on lakooniline, annab teda ainult põhikomponendid, kuid mitte lisandeid ja valmistusviise. Sellise stiili üheks plussiks peetakse teenindaja-teenindatava vahelise suhtluse aktiveerimist: napp informatsioon paneb lisa küsima ja annab teenindajale võimaluse köögikunstist pikemalt rääkida. Meie teenindaja polnud eriti kompetentne ega jutukas, nii et sealihakroketite olemus jäigi ebamääraseks. Menüü lubas *kimchi*'t, aga seda ei leidnud kusagilt, pidin ettekandja uuesti appi kutsuma: see olla koos lihaga kroketiteks veeretatud. Ehk oligi, kuid maitses selle hapukas-vürtsikaid noote ei õnnestunud tabada.

> **Pastalt ei oska erilist tulisust oodata, kuid seekord oli seda sel määral, et oleks väärinud kas menüüs või ettekandjalt äramärkimist.**

Menüüs on esindatud ka meie rahvuskala räim, kuid millegipärast on selle roa nimetus saanud jutumärgid – "Eesti rahvuskala". Keelereeglid ütlevad, et jutumärkidesse pannakse sõnad, millele antakse tavatu või pilkeline tähendus või mida tuntakse tugeva stiilihälbena. Ei tahaks uskuda, et tubli peakokk meie räime pilgata oleks tahtnud, taldrikule oli ta seatud igatahes vägagi lugupidavalt: sibulalt maitset saanud, lisandiks õrnalt suitsutatud peet, kaunistuseks röstitud leivapuru.

Koduse räimeroa järel mõjus safranikastme, hiidkreveti ja musta parmesaniga vürtsikas pastaroog otsekui eksootiline maitsepomm. Pastalt ei oska erilist tulisust oodata, kuid seekord oli seda sel määral, et oleks väärinud kas menüüs või ettekandjalt äramärkimist. Aasia restorani menüüs oleks nii vürtsikas roog saanud hoiatuseks kaks, võib-olla isegi kolm tšillipiprakauna. Mulle teravus meeldib, see ei seganud nautimast eriliselt hõrku krevettidega kohapeal valminud pasta rustikaalsust, erilise mulje jättis tugev safran. Sama jõuline kui maitse, oli ka selle roa värvipalett: safranikollane, krevetiroosa, söemust.

Taaselustatud linnaruum

Sisekujunduse poolest on tegemist Tartu ühe elitaarsema söögikohaga, kuid hinnatase õnneks nii elitaarne pole. Esialgu tundub, et uus, alles kevadel avatud restoran on veel suuremal osal linlastel ja turistidel avastamata. Asukohtki suhteliselt ootamatu – Kvartali kvartalis asuva söögikoha sissepääs on Aleksandri tänavalt. Kunagi linna kaubanduslike peatänavate hulka kuulunud Aleksandri tänav on viimase poolsajandi jooksul olnud üks südalinna koledamaid ja kõledamaid. Nüüd on ilme tasapisi muutuma hakanud, kuid tõenäoselt võtab aega, enne kui linlaste teadvusse jõuab ja käiguteed taas sinnani ulatuma hakkavad.

HINNANG
Joyce

Toit:	Teenindus:
9	7
Interjöör:	**Kokku:**
8	24

Peakokk: Mihkel Manglus
Omanik: V Spaahotell OÜ kaudu Marko Johanson, Veiko Mahlakas ja Viljo Naar
Aadress: Riia 2, Tartu
Telefon: 53 217 500
Avatud: P-N 12-23, RL 12-24
Pearoogade hinnavahemik: 11-24 eurot
http://vspahotel.ee/restoran/tutvustus/

ÄRIPÄEV SOOVITAB
Hiljuti Äripäeva tunnustava märgi pälvinud restoranid

Dirhami Kalakohvik, Noarootsi vald, Dirhami, Läänemaa, juuni 2017
Saku Gastropub, Rotermanni 14, Tallinn, juuni 2017
Fredo, Tartu mnt 83, Tallinn, juuni 2017
Papa Joe, Sadama 25-4, Tallinn, mai 2017
Juur, Valukoja 10, Tallinn, aprill 2017

"Äripäev soovitab" kleepsu pälvivad alates 2016. aastast söögikohad, mis saavad restoranitestis kokku 25 või rohkem punkti.

LOE VEEBIST

Restoranitestid ja Äripäeva tunnustava märgi pälvinud restoranide edetabel:
www.aripaev.ee/restoranitest

KOMMENTAAR

Ettevaatust ärikeeluga

Enne kui täiendavat ärikeeldu hakatakse kohaldama, peavad selle kohaldamise alused täpselt paika saama.

Asutatud äriühingutest 50% ei tegutse üle viie aasta, pankrottide osa äriühingute tegevuse lõppemises on umbes 15% ning sellest umbes 4–6% moodustavad pahausksed pankrotid.

Eestis saab võlgnikust juriidilise isiku juhatuse liikmele kehtestada ärikeelu alates 1996. aastast. Sätte lisamise tingis praktikas mitu korda kerkinud probleem – pankrotistunud juriidilise isiku juhid jätkavad kohe uutes äriühingutes juhtidena. Seletuskirjas märgiti, et parandus on suunatud nn pankrotimeistrite vastu.

Asjaolu, et pankrotimeistreid jagub siiamaani, kinnitab fakt, et Eestis on äriregistri andmetel 592 kehtivat äri- ja ettevõtluskeeldu.

Ärikeeld riivab vabadust

Hiljuti jõudis avalikkuse ette justiitsministeeriumi kavatsus süstemaatilist maksejõuetust piirata, täpsema seaduse väljatöötamiskavatsusega plaanitakse välja tulla sügisel.

Ärikeeld on isiku põhiõiguste, eelkõige ettevõtlusvabaduse riive ja sellel peab olema mõjuv eesmärk. Riigikohtu praktikast järeldub, et ärikeelu põhiline eesmärk on võlausaldajate kaitse.

Ärikeelu kohaldamise eeldus on kohaldamise aluse olemasolu. Näiteks annab pankrotiseaduse järgi ärikeelu kohaldamise aluse isiku süüdimõistmine pankroti- või täitemenetlusalases kuriteos, maksukuriteos või raamatupidamise kohustuse rikkumises.

Petmise korral omal kohal

Samasugust kohaldamise aluste sätestamist vajab ka justiitsministeeriumi plaanitav täiendav ärikeeld juriidilise isiku juhatuse liikmele olukorras, kus juriidilise isiku pankrotimenetlus on jäänud välja kuulutamata raugemise tõttu. Ärikeeld on õigustatud, kui juhatuse liige on käitunud ebaausalt: tegutsenud võlausaldajate huvide vastaselt või põhjustanud tahtlikult äriühingu maksejõuetuse.

Seetõttu tuleb olukorras, kus pankrotiavalduse menetlus on lõpetatud raugemise tõttu, seaduses selgelt sätestada ärikeelu kohaldamise alused, et vältida heauskse ja äriliselt ebaõnnestunud võlgniku ettevõtlusvabaduse piiramist, võlgniku stigmatiseerimist ühiskonna silmis ning negatiivse keskkonna loomist, mis takistab võlgniku *fresh start*'i.

ANDI TUBIN
Advokaadibüroo LEX Legal vandeadvokaat

Seaduses tuleb selgelt sätestada täiendava ärikeelu kohaldamise alused, et vältida heauskse ja äriliselt ebaõnnestunud võlgniku ettevõtlusvabaduse piiramist ja võlgniku stigmatiseerimist.

KOLUMN

Pankade ebavõrdne võitlus

Regulatsioonide rägastikus tegutsevatel pankadel on trumpe, mida iduettevõtete vastu välja käia.

Viimase kümne aasta jooksul ei ole panganduse põhiolemus muutunud. Küll aga on dramaatiliselt muutunud eraisikust kliendi kogemus – füüsiliselt enam pangakontoris käima ei pea, mobiilipank ja viipemaksed on muutunud argipäevaks ning maksed osaliselt nähtamatuks.

Eelnev lõik iseloomustab Eesti standardit, mujal on meile harjumuspärane kvaliteet üksikute edumeelsete pärusmaa. Arvestatav osa maailma traditsioonilistest pankadest on aeglased, rõhuvad arendustes üksnes kulude kokkuhoiule, kannavad regulatsioonide mõju täies ulatuses üle kliendile ega unusta selle kõige eest tasu küsida. Eilsete ja tänapäevaste pankade vahe seisnebki investeeringutes tehnoloogiasse, mida esimesed teevad ainult oma kulude kokkuhoiu nimel, teised aga lisaks teenuste parandamiseks.

Sellisesse paljude jaoks tupikseisu on jõutud kahel põhjusel: tehnoloogiline areng on sisemisest võimekusest mööda kasvanud ja regulatsioonid on tekitanud paindumatuse.

Idufirmadega võrdselt

Alustades viimasest, siis ebavõrdsus regulatsioonides defineerib suuresti paindlikkuse astme eri ärimudelites. Paljude idufirmade esilekerkimine on rohkem panganduse jäikade regulatsioonide kui tehnoloogia arengu sünnitis. Arvestades, et 2019. aastaks tõusevad maailmas pankade riskiga seotud IT-investeeringud IDC uuringu järgi *ca* 20 miljardi euro võrra aastas, ei jää see finantstehnoloogia idufirmade investeeringutele palju alla. Sellises mahus investeeringud ei ole vaba valik, vaid regulatsioonide sund.

MADIS TOOMSALU
LHV Grupi juht

Idufirmade esilekerkimine on rohkem panganduse jäikade regulatsioonide kui tehnoloogia arengu sünnitis.

Küsides mõnelt Euroopa pangalt, kas praeguses ulatuses seadusi ja juhendeid on mõistlik, on tõenäoliselt vastuseks ei. Ometi on need olemas. Samas peaks igasugune regulatsioon olema maksumaksja tellimus.

Jättes siinkohal kõrvale küsimuse, kas need praktilises elus ka toimivad, siis vähemalt teoreetiliselt on need ellu kutsutud riskide maandamiseks, mis iduettevõtete puhul on maandamata.

Lahenduseks peaks olema vanade ärimudelite osaline dereguleerimine või uute reguleerimine. Kui turul on nõudlus paindlikuma ja kiirema teenuse järele, oleks mõistlik eelistada esimest. Pankadega seotud suur usaldusväärsus säiliks ka regulatsioonide vähendamise korral, samal ajal võimaldataks ka uutel ärimudelitel konkureerida. Kahjuks leidub näiteid, et kui uuendust päris ära ei keelata, siis minnakse üldjuhul reguleerimise teed. Sellisel juhul oleks ka iduettevõtete ärimudelitesse paindumatuse kasv sisse kirjutatud.

Teise suure väljakutsena saab ära märkida tehnoloogilise arenguga kaasaskäimise. Kui olla 18 aastat ametis püsinud juht 30 000 töötaja ja 800 kontoriga pangas, mille tehnoloogiline põhistruktuur pärineb seitsmekümnendatest, on kutsuv püsida eitusfaasis. Jah, ka taolisi dinosaurusi leidub.

Seda probleemi ilmestab globaalse konsultatsiooniettevõtte Accenture'i tehtud uuring, mille järgi üle maailma valitud 109 suurema panga hulgas oli ainult 6% kõigist juhtkonna liikmetest tehnoloogiataustaga ning 43% juhtudel polnud juhtkonnas ühtegi tehnoloogiataustaga liiget. Kõige paremad näitajad olid Suurbritannia ja USA ettevõtetel, kõige kehvemad Kreeka, Itaalia, Brasiilia ja Venemaa pankadel. Pole keeruline järeldada, kas juhtkonna tehnoloogiatausta ja arengu vahel on sõltuvus. Praktilises võtmes võib isegi öelda, et kui juhtkonnas leidub inimesi, kes ei ole kuulnud ettevõtetest nagu Braintree, Lending Club, N26, Nutmeg või Transferwise, siis on raske ka arengut oodata.

Äärmused ei jää ellu

Teine äärmus on kõigi tehnoloogiliste võimalustega kaasa jooksmine, aga see ilmselt tähendaks lainetes uppumist. Optimaalne on keskenduda välja valitud trendidele.

LHV panustab teenuste intuitiivsema kasutamisega seotud trendidele. Mobiilipanga võimekus tõuseb praeguse internetipanga tasemele, hõlmates nii kliendiks saamist, aga ka maksete tegemist, laenude võtmist, hoiustamist, väärtpaberite vahendamist ja klienditoge.

Intuitiivsema kasutamise ja olematu ajakuluga kasutatavaid tooteid aitab tulevikus saavutada ka kogu masinõppe ja suurandmetega seotud temaatika. Kui andmed on nafta, siis masinõpe on siin puurtorn. Suurandmed võimaldavad kliendi käitumise analüüsi viia sügavuti, avastades seniteadmata mustreid. Tulemuseks on õigel ajal just konkreetse inimese jaoks sobivate toodete pakkumine.

Väljakutsetest hoolimata jääb pankadele alles suur usaldus, tagatud hoiuste kaasamise ja laenude väljastamise võime. Kui seda suudetakse kombineerida innovatsiooni ja kaasaegsetele nõuetele vastava kiiruse, disaini ja kasutajamugavusega, on tegemist väga elujõuliste ettevõtetega.

KOMMENTAAR

Mis läheb üles, peab ka alla tulema

Newtoni kolmanda seaduse vaba tõlgendus kehtib ka kinnisvara hinna kohta.

Viimasel ajal räägitakse ajakirjanduses kinnisvarast nii sageli, et paratamatult meenub kümmekonna aasta tagune buumiaeg. Nagu siis, nii iseloomustab ka praegust aega suur tehingute arv ja kinnisvara hinna kiire kasv ning linnapildis torkab silma reklaamtahvlite, kraanade ja pooleliolevate ehitusobjektide suur hulk.

Kinnisvarabuumist või turu olulisest ülekuumenemisest ei saa siiski veel rääkida. Hindu veab üles nõudlus, mis on kasvanud tänu sissetulekute ja palgateenijate arvu suurenemisele, kindlustunde paranemisele ja soodsatele laenutingimustele.

Loogiline tõus

Inimesed, kellel on vaba raha, on pööranud pilgu kinnisvara poole, kuna kinnisvarainvesteeringutelt oodatakse suuremat tootlust kui hoiusele pargitud säästudelt või finantsinvesteeringutelt. Kuna suurenenud on ka uute ja kallimate korteritega tehtavate tehingute arv, siis on seni nähtud hinnatõus igati loogiline.

RASMUS KATTAI
Eesti Panga ökonomist

Kui algab võidujooks investeeringuks ostetud objektide müümisel, võib see viia hinnalanguseni.

Liigse optimismiga hinnakasvu jätkumist oodata pole siiski põhjust. Mitmel põhjusel võib oodata kui mitte hindade langust, siis vähemalt hinnakasvu olulist taltumist.

Kui alustada kõige üldisemast, siis nii nagu enamik majandusnäitajaid, on ka kinnisvaraturg ja sealsed hinnad tsüklilised – kiirele kasvule järgneb kasvu aeglustumine või suisa langus. Ja pole põhjust arvata, et seekord läheb teisiti. Mis läheb üles, peab ka alla tulema, nagu kõlab vaba tõlgendus Newtoni kolmandast seadusest. See kehtib ka kinnisvarahinna kasvu kohta.

Langus sisse kirjutatud

Ilmselt ületab kinnisvara hind nõudluse kõrgseisu ja ülimadalate intressimäärade mõjul praegu oma pikaajalist trendi. Nõudlus aga tasapisi taandub, sest inimeste sissetulekud kasvavad edaspidi aeglasemalt, ning võib oodata, et paari aasta möödudes on laenuraha kallim ja intressimäärade tõus suurendanud teistegi investeerimisvõimaluste atraktiivsust.

Samuti hakkavad rolli mängima demograafilised, majandustsüklivälised tegurid: peale tulev esimese eluaseme ostjate põlvkond on palju väiksem ja ka elanikkond tervikuna kahaneb.

Viimastel aastatel nõudlust kasvatanud linnastumise mõju väheneb, sest tallinlaste juurdekasv, mis eelmisel aastal ületas 2%, ei saa sama kiiresti kesta – maapiirkondades ei jagu selleks lihtsalt noori.

Positiivsena võib siiski esile tuua, et tõenäoliselt turuolukord ei muutu kiiresti ja dramaatiliselt. Pigem toimub aeglane kohanemine rahulikuma hinnakasvu suunas, millega on lihtsam toime tulla nii ostjatel, müüjatel, ehitajatel, arendajatel kui ka teistel turuosalistel.

Täielikult ei saa aga välistada riski, et mingil põhjusel algab võidujooks investeeringuks ostetud objektide müümisel, mis võib viia ka hinnalanguseni.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Ergutav laks hääbuvale ettevõtlusvormile

FIEd saavad riigilt sõõmu hapnikurikast õhku, kui rahandusministeeriumi maksumuudatuste plaan seaduseks saab.

Igal aastal sureb rohkem FIEsid kui sünnib, möödunud aastal jäi n-ö negatiivne iive 1500 juurde. Isegi 20 aastat füüsilisest isikust ettevõtte ehk FIE vormis tegutsenud edukas põllumajandusettevõtja Kaska-Luiga talu andis alla ja on juba neli kuud osaühing. Veel aasta tagasi nägi talu peremees Avo Kruusla FIEks olemise eelist selles, et ta on oma vara omanik esimesest sendist viimaseni ja pidas OÜks üleminekut vara ümberhindamisi ja kulutusi arvesse võttes mõttetuks. Nüüd on see ikkagi tehtud, järelikult ikkagi tasusid kulutused vaeva.

FIEdele leevendust pakkuvad maksumuudatused on samm õiges suunas, kui tahta seda ettevõtlusvormi elus hoida. Aga elus hoida oleks mõtet alustuseks puhtalt sellepärast, et suuremat valikut hoida. Ettevõtteid igas vanuses, suuruses ja eesmärkidega, nii ka neile sobivaid ettevõtlusvorme. FIE eeliseks on olnud lihtsam ja odavam ettevõtlusega alustamine, aga ka suurem tegevusvabadus – majandusaruannet pole vaja kirjutada ja äriregistrisse üles panna.

Selle kõige eest tuleb aga tasuda suuremate maksusummadega. Nii palju suurematega, et selle ettevõtlusvormi valijaid on nimetatud küll laiskadeks, küll rumalateks, küll mõlemaks korraga. Peavad ju nemad põhimõtteliselt kogu enda teenitud tulult maksma peale tulumaksu ka sotsiaalmaksu. Kapitalitulu teenimine jääb neil pigem teoreetiliseks võimaluseks – kui kuuteenistus tõuseb üle 7000 euro. OÜ omanik võib aga endale palgatuluna maksta miinimumi ja ülejäänu 25 protsendi suurusjärgus maksustatud dividendina välja võtta. Näeb välja nagu ebaõiglus.

Vaba alates 4701. eurost

See on nüüd esimene punkt, mis paraneb. Kui seni oli summa 15kordne miinimumpalk, siis nüüd 10kordne – tõenäosus, et FIE sissetulek ulatub 4700 euroni, on mõnevõrra suurem.

Rahandusministeeriumi eelnõus on soodsamaks muutuvaid punkte veel, näiteks sportimise tulust mahaarvamise võimalus, mis äri poolelt nii pakiline ei paistagi, võtab kavandatavast leevenduste summast kolmandiku. Erinevalt varasemast saab FIE maksta endale päevaraha, teha kuni 10euroseid firmakingitusi ja võõrustada partnereid 32 euro eest kuus, kui tulu pole veel teenitud ja 2% sellest arvutada ei saa ja veel nipet-näpet.

Riik on arvestanud kuluga suurusjärgus 1,3 miljonit, aga palju oleneb sellest, kui palju spordi-ja tervisekulusid FIEd endale lubavad ja kui paljud 4700eurose sissetulekuni küündivad. Eelarvet see summa jalust maha ei võta, aga näitab head tahet ja liikumist õiges suunas.

Kuigi kuulutada saab seadusemuudatuse plaanist ametisse asunud rahandusminister Toomas Tõniste, tasub FIEdel selle eest hea sõnaga meeles pidada Sven Sesterit. Võib aga juhtuda, et seda soovi polegi. On ju FIEde eestseisjad muudatusettepanekud riigile saatnud juba üle viie aasta tagasi. Ebaproportsionaalselt kõrge maksukoormuse punkt saab leevendust, aga nende soovide piir on palju kõrgemal. Üks peaprobleeme on FIE vastutamises kogu oma varaga. Kui osaühing vastutab halval juhtumil ettevõtte kapitali ulatuses, siis FIE-l läheb käiku kõik talle kuuluv. Ettepanekuid oli ka tervise- ja töötuskindlustuse vallast.

Seega rahandusministeerium on otsa lahti teinud, mida on lisada sotsiaal- ja justiitsministril?

LOE ÄRIPÄEVAST

Artikkel "FIE: väikesed muudatused meid ei päästa" tänases lehes lk 6–7

REPLIIK

Optimeerimiseks täiesti sobimatu koht

Tööõnnetus on tõeline kulu, aga mitte ohutusse investeerimine.

LAURI ROHTOJA
EVR Cargo juhatuse liige

Riigil kulus miljoneid, et tööõnnetustes kannatada saanud inimestele nende kahjud hüvitada.

Eelmine aasta oli tööõnnetuste kontekstis suurte kaotuste aasta. Eesti kaotas mitme töötaja elu. Ettevõtted kaotasid seetõttu üle miljoni töötunni. Töötulemused kannatasid töötajate töövõimetuslehel viibimise tõttu. Nende inimeste pered kaotasid sissetulekus ja elukvaliteedis. Ettevõtete kliendid ja partnerid kaotasid teenuste kvaliteedis. Ettevõtjad kaotasid, sest pidid tegema lisakulutusi töö ümberorganiseerimise tõttu. Tööandjate maine sai kannatada. Riigil kulus miljoneid, et tööõnnetustes kannatada saanud inimestele nende kahjud hüvitada.

Võttes arvesse statistikat, pole tööohutus koht, mille arvel kulusid optimeerida. Selline mõtlemisviis ei taga meile ühtegi konkurentsieelist.

Ettevõttes, kus ma töötan, juhtus eelmisel aastal kaks rasket tööõnnetust, õnneks on nüüd töötajad terved. Me kaotasime 134 tööpäeva. Õnnetuse põhjus oli võimalus tõsta detaile ettenähtud tehnoloogiast erinevalt. Ettevõttena oleksime pidanud sellise võimaluse välistama, kuid ka töötajatel on kohustus tehnoloogiast kinni pidada. Nii imelikult, kui see ka ei kõla, oleme tänu nendele kaotustele ettevõttena ka võitnud. Oskame nüüd töökeskkonda turvalisemaks teha.

Järjest rohkem uusi tööturule sisenejaid soovib töötada ettevõtetes, kes hoolivad oma meeskonnast peale sõnade ka tegudes.

ILMUS TÖÖINSPEKTSIOONI INFOKIRJAS TÖÖELU.

ÄRIPÄEV EETRIS

Miks ainult kasum ei loe?

Investorid Tõnn Talpsepp ja Tarvo Vaarmets ning investor Toomas räägivad saates, miks investeerimisel tuleb peale tootluse ka riske hinnata ning kuidas seda teha.

Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

22,5

protsenti oli Eestis eelmisel aastal tööealisi inimesi, kes ei tööta ega ka otsi tööd. Selle arvuga oleme Euroopa aktiivsema osa seas Rootsi, Taani ja Hollandi järel. Kogu Euroopa Liidu peale loeti kokku 89 miljonit tööealist inimest, kes ei tööta.

UC RENT
ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE
RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS
tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

LADUKS

www.laduks.ee
TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED
MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS
5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE
tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

INVESTEERIMISIDEE

Julgele haiglakontsernile paistab

Investeerimisideid otsides on mulle silma jäänud Euroopa suurima erahaiglate keti omanik Fresenius, mis on teinud viimasel ajal mitu hiidtehingut.

INVESTOR TOOMAS
investor.toomas@aripaev.ee
Äripäev

Patsient Berliinis Heiose kliinikus, mis kuulub Freseniusele. Kontsern laieneb agressiivselt ja seda, et kliendibaas ära kaoks, karta pole. FOTO: BLOOMBERG

Fresenius on Eestis vähetuntud Saksamaa kontsern, kus töötab üle veerand miljoni inimese ja mis tegeleb kõikvõimalike aladega alates erakliinikutest, geneerilistest ravimitest (nn koopiaravim), dialüüsiaparaatidest kuni finantsteenuseni välja.

Freseniusel on hulk tütarettevõtteid ja juriidilisi konstruktsioone üle kogu maailma, nii et investorit, kes tahab endale ettevõtte toimimise üksipulgi selgeks teha, ootab ees suur tööpõld. Freseniuse aktsia on noteeritud nii Saksa kui ka USA börsil. Esimesel juhul kuulub ta ka Stoxx 600 ettevõtete hulka. USAs on ta noteeritud Fresenius Medical Care AGna. Aktsiad on mõlemal viimase poole aastaga tublisti tõusnud.

Halvad uudised kõigepealt: praegu, kui Põhjamaade tublimate aktsiate dividenditootlus on kaugelt üle viie protsendi aastas, pakub Fresenius üsna närust, 0,79protsendist dividenditootlust. Seda hoolimata asjaolust, et viimased viis aastat on kontsern dividendi jõuliselt tõstnud. Ka P/E suhe on 25,75, mis tundub esmapilgul kõrgevõitu. Kuid kontserni kui sellise tegevus ja tulemused on muljetavaldavad.

Investeerimispankur laiendab haiglaketti

Üle maailma tegutsev kontsern on laiemale avalikkusele tuntud era- ja dialüüsikliinikute poolest. Kui Fresenius ostis 2013. aastal üles Rhöni erakliinikud, sündis sellest Euroopa suurim erakliinikukett.

Pärast pikemat ostupausi, mil võlakoormat vähendati, võttis kontserni juhtimise möödunud aastal üle investeerimispankuri kogemusega Stephan Sturm, kes asus hoogsalt kontserni laiendama: möödunud aasta lõpus saabus teade, et Fresenius omandab 5,76 miljardi euroga Hispaania suurima erakliinikute keti Quironsaludi (43 haiglat, 39 ambulatooriumi). Toona põhjendasid sakslased ülevõtusoovi laienemisvajadusega Euroopas, poole sõnaga märgiti ka, et tehinguga loodab Fresenius hoida maksudelt kokku 50 miljonit eurot aastas.

Kuid Sturmi ostupalavik pole veel raugenud: tänavu aprillis raputas ta Saksa avalikkust teadaandega, et ostab 4,4 miljardi dollariga USA kontserni Akorni ja 170 miljoni euro eest Mercki geneerilisi ravimeid tootva biotehnoloogiaosa.

Fresenius loodab, et esimene tehing avab neile väiksemate kliinikute-apteekide uksed ja hoiab peale selle aastas maksudelt 100 miljonit eurot kokku. Teisel juhul on kasu pikas plaanis: *biosimilars*-äri on Freseniuse juhtkonna hinnangul kasvav valdkond. Kõik tehingud finantseerib Fresenius võõrkapitaliga, mis ettevõtte reitingut ei kahjusta. Saksa meedia andmetel on tehingutele valmis õla alla panema nii Credit Suisse, Deutsche Bank kui ka JP Morgan. Samuti teatas kontsern, et loobub omakapitali suurendamisest ja jätab selle esialgu 21 miljardi euro peale. Kohustusi on ettevõttel 2016. aasta seisuga ligi 25 miljardi euro eest.

Maailma suurim dialüüsikontsern on pärast mitut kiratsevat aastat taas raha teenima hakanud: 2015. aastal teeniti joone all 1,4 miljardit eurot puhaskasumit, 2016. aastal oli see näitaja juba 1,6 miljardit eurot. 2020. aastaks sihitakse kaugelt enam kui kahemiljardilist kasumit.

Kas tasub investeerida?

Ettevõtte käive oli mullu 29,1 miljardit eurot, mis on Euroopa mõistes tugev tulemus. Kontserni pahupoolelt saab esile tuua selle, mis suurte kontsernide puhul ikka: USAs sattus ta vaidlusesse ameti-

Äripäeva Akadeemia
23.08.2017
Jari Kukkonen
3 viimast kohta!
359 € (km-ga 430,80 €)
Kehtib kuni 17.07.17
Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)
Efektiivsus igapäevajuhtimises
Kuidas vältida raiskamist ja keskenduda sellele, mis loob väärtust?

Info ja registreerimine: Inge Lauri / tel: 667 0212 / e-post: inge.lauri@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

helge tulevik

ühingutega palga ja töötingimuste pärast. Freseniuse aktsia on Saksa börsil tõusnud viimase 12 kuuga üle 26 protsendi 78,30 eurole. Kas tõus võib jätkuda?

Eelkõige usun, et rahvastiku vananemine ja sellega kaasnev haigete osakaalu suurenemine jätkub tempos, millele mõeldagi ei julge. Seda, et neil kliendibaas ära kaoks, vast karta pole. Iseasi on see, milliseks nad tulevikus oma hinnapoliitika kujundavad ning mida teeb konkurents.

Kui Fresenius edaspidi agressiivselt laieneb, on tal aga piisavalt turgu ja meditsiin on tulus äri.

PANE TÄHELE

Freseniuse kontserni suuromanik on erafond

Fresenius sai alguse 1912. aastal, kui apteeker Eduard Fresenius rajas oma meditsiiniettevõtte. Freseniuste abielu jäi lastetuks, kuid nende majapidamises elas Fernaude perekond. Kui seal pereisa suri, adopteeris Fresenius nende tütre Else ja lasi tal apteekriks õppida. Fresenius suri 1946. aastal ja jättis oma tolleks ajaks võlgades ja oluliselt kahanenud äri 21aastasele Elsele, kes ehitas nüüdse impeeriumi üles koos oma mehe Hans Kröneriga. Kui Else 1988. aastal suri, jättis ta 95 protsenti aktsiatest omanimelisele fondile. Aja jooksul on fond osalust vähendanud, kuid on 26 protsendiga ikka veel kontserni suurim omanik. Else Kröner-Freseniuse fond on ligi kahemiljardise kapitaliga üks Saksamaa suuremaid. Kolm aastat tagasi Handelsblatti tehtud Saksamaa fondide edetabelis oli see 4,2 miljardi suuruse varaga riigi suuruselt kolmas fond, mis jagab raha heategevuslike projektide heaks.

HIND

Freseniuse aktsia on kolme aastaga väärtuse kahekordistanud

eurodes

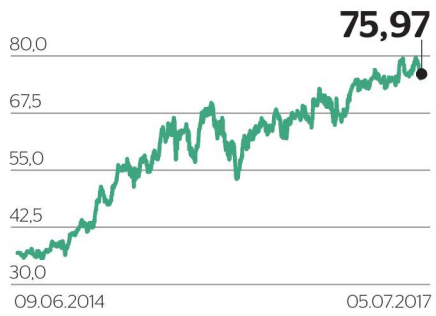

ALLIKAS: BLOOMBERG

26

protsenti on Freseniuse aktsia viimase 12 kuuga Saksa börsil tõusnud.

0,79

protsenti on Freseniuse üsna närune dividenditootlus.

TEHNOLOOGIA

Ericssoni nõukogu esimees valmistub lahkuma

2011. aastast Ericssoni nõukogu juhtinud Leif Johansson teatas, et ei kavatse tuleval aastal enam oma kandidatuuri uueks ametiajaks üles seada.

Ericssonil on uus tegevjuht Börje Ekholm ning kevadel sai teatavaks, et raskustes telekomiseadmete tootja suuromanike ringi on sisenenud Rootsi aktivist-investori Christer Gardelli fond Cevian.

Johansson viitaski pressiteates omanikeringi muutustele ja uuele strateegiale.

"Mõistlik on lasta omanikel nimetada uus nõukogu esimees ja sel põhjusel tahan varakult teada anda, et ma ei kavatse uuesti kandideerida," ütles Johansson.

Ericsson teatas, et firma kaalub kandidaate nõukogu esimehe kohale.

Leif Johansson, kes oli pikka aega Volvo grupi president ja tegevjuht, on praegu ka ravimifirma Astra Zeneca nõukogu esimees. Rootsi majandusleht Dagens Industri kirjutas juuni alguses, et aktivist-investori tulekuga suureneb surve Johanssoni välja vahetamiseks.

2,5

protsenti kukkus eile Ericssoni aktsia ja kaupleb 60,40 Rootsi krooni peal.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	15 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
Endover Kinnisvara - Vega Residents	EE3300111228	30.05.2017	30.05.2019	11,00%	kvartaalne	100	6 500 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	7 000 000
IuteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 400 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000
IuteCredit Europe A9	EE3300111194	12.05.2017	15.06.2020	14,00%	kvartaalne	100	2 000 000

REDGATE CAPITAL

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

03.07

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,36	1,75	3,94	3,77	4,51	705 446 062
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,48	1,18	2,33	3,20	3,89	86 801 947
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,43	-0,58	-0,94	1,58	2,38	64 029 178
Pensionifond XL, EUR	1,42	1,42	1,42	2,76	2,54	5,79	4,40	5,37	122 096 774
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,96	-0,53	-0,67	1,57	2,51	20 618 060
Täiendav Pensionifond, EUR	1,66	1,66	1,66	3,16	3,38	7,62	5,84	6,60	9 330 285
LHV Pensionifond Indeks	0,68	0,68	0,68		1,30	-	-	-	5 405 647
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,69	0,69	0,69		2,77	-	-	-	950 673
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,75	1,75	1,75	8,45	0,47	3,16	3,18	5,89	4 606 332
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,94	-0,68	-0,87	0,39	1,49	538 473
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,17	11,29	11,29		-0,47	1,27	-7,56	8,33	11 257 668,08
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,25	10,36	10,36		9,50	28,85	5,98	6,14	4 197 645,20
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,55	6,62	6,62		9,50	28,85	5,98	6,14	-

Nordea Pensions Estonia

03.07

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,12	1,12	1,12	6,04	1,34	5,71	3,01	4,81	212 969 311,08
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,96	0,96	0,96	9,19	1,51	9,01	4,5	6,19	29 059 708,84
Nordea Pensionifond B, EUR	0,99	0,99	0,99	3,75	0,86	2,12	1,77	3,18	23 549 161,47
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,88	0,88	2,06	-0,28	-1,53	1,41	1,98	13 122 727,74
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,52	1,55	1,53	12,54	1,94	13,03	5,87	8,22	10 810 499,82
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,51	0,47	1,54	2,5	3,27	2 364 727,77

Trigon Asset Management

05.07

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	20,63	21,37	20,95	6,69	9,77	19,08	15,52	12,79	1 709 033,46
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	32,50	33,66	33,00	11,24	18,40	39,69	8,24	13,20	114 285 639,49
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	21,82	22,60	22,16	22,25	-10,90	27,65	7,04	2,32	9 328 553,27

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

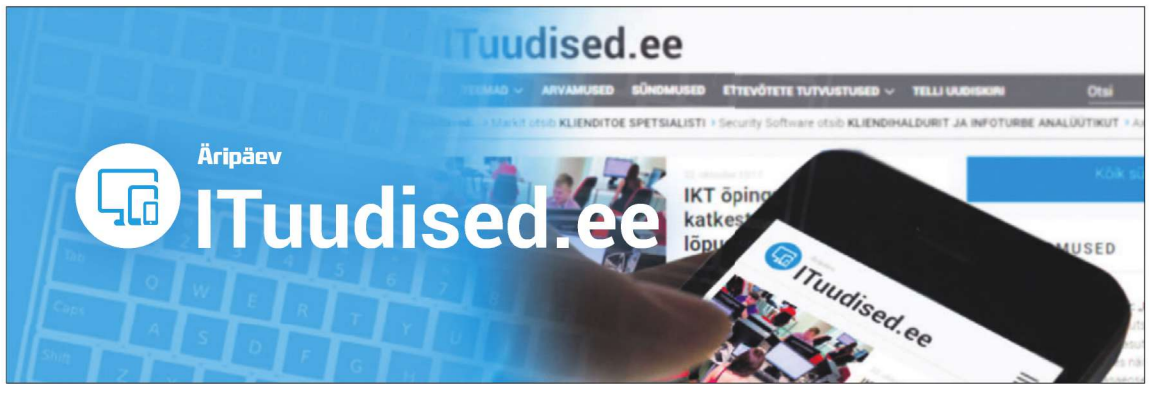

toimetaja Liina Laks
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Kui riskantne on minu strateegia?

Aastate jooksul on mind hurjutatud nii liigse kui ka liiga vähese riski võtmise eest.

Tõde on see, et kui otsite praegugi kohalikult turult fondi, mille varadest 44% seisab muretult rahas, jääte tõenäoliselt jänni. Minu puhul pole aga mingi haruldus olnud seegi, kui see number on olnud 70% või enamgi.

See tähendab, et kui kõik minu portfellis olevad ettevõtted peaks päevapealt pankrotti minema, oleks minu kogu portfelli jaoks kaotus endiselt märgatavalt väiksem kui oli langus, mis tabas viimase finantskriisi kõige süngemal aastal Tallinna börsi.

Kui suur on aga tõenäosus, et globaalsed hiiglased Apple, Microsoft, Berkshire Hathaway, Statoil või mis tahes muu minu portfelli kuuluv ettevõte ühe hetkega korraga planeedilt minema pühitakse? Usun, et suurema tõenäosusega jään mina väljamõeldud rongi alla.

Iga päev riske ei rehkenda

Ma ei ole riskide paremaks juhtimiseks kasutanud optsioonistrateegiaid ega mingisugust finantsakrobaatikat. Raha võrdlemisi suurest osakaalust võib välja lugeda kahte asja: selle kaotamine pole mulle eriti meeltmööda ja paljulubavate investeerimisobjektide leidmine ei ole lihtne ülesanne.

Ehkki tänasest Äripäevast võib lugeda, et minu portfelli risk klassikalises mõttes on olnud kordades väiksem, kui see olnuks oma vara näiteks ühtlaselt Tallinna börsile või S&P 500 indeksisse investeerides, pole ma aastate jooksul järjepidevalt oma portfelli riskitaset arvutanud.

Jah, olen enda portfelli Sharpe'i suhtarvu (riski-tootluse suhe) paaril korral ennegi arvutanud ning pelk pilguheit minu portfelli 15 aasta graafikule reedab, et kõikumised on olnud turgudega võrreldes oluliselt väiksemad.

Riskitaluvus portfelli riskist suurem

Samas pole õige väita, nagu pelgaks ma paaniliselt igasugust riski. Kui lähete panka investeerimisnõu küsima, siis palutakse teil tõenäoliselt täita MiFIDi riskihindamise küsitlus, mis aitab välja selgitada investori riskitaluvuse ja sellele vastava investeerimisstrateegia.

> **Suurema tõenäosusega jään mina väljamõeldud rongi alla.**
>
> **investor Toomas**

Olen seda küsitlust täitnud ning selle järgi on minu riskitaluvus võimalikest kõrgeim ehk MiFID 9. Seda ei peegelda tingimata minu portfelli juhtimine, mida teen märksa konservatiivsemalt. Kui ikka sobivat investeeringut ei leia, siis lihtsalt investeerimise pärast raha turgudele viia pole mõtet.

Üks on aga kindel: kõiki häid investoreid ühendab mõtlemine riskidele. Mina mõtlen neile iga päev ja seda rohkem, mida kõrgemal turud sulguvad. Kindlasti ei maksa ka minu rahas istumist pidada maailma geniaalseimaks strateegiaks, sest see võib pikaajaliselt tootlust märgatavalt räsida. Seegi on väga arvestatav risk. Ehk nagu on öelnud targemad turuosalised enne mind: ei loe, kas sul oli õigus või mitte, loeb, kas sa teenisid raha või mitte.

VÕRDLUS

Hajutan investeeringud majandussektorite, piirkondade ja valuutade vahel

väärtpaber	turuväärtus, EUR	osakaal portfellist, %
Apple	11 881	4
Baltic Horizon Fund	9956	4
Berkshire Hathaway-B	8323	3
Inbanki allutatud võlakiri 28.09.2026	7628	3
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	3030	1
Leroy Seafood	30 694	11
LHV Groupi allutatud võlakiri 29.10.2025	11 017	4
Microsoft	24 739	9
Olympic Entertainment Group	8800	3
Apranga	15 360	6
Ryanair	3988	1
Statoil	8987	3
Tallink Grupp	11127	4
Raha	121 956	44
Kokku	**277 635**	**100**

ALLIKAS: SWEDBANK

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

+0,33%

väärtus 277 635,06 eurot
49% aktsiad / **44%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Statoil	**0,44**
Tallink	0,21
Apranga	0
Olympic EG	0
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,1
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	-0,52
Baltic Horizon Fund	-0,59
Apple	-0,63
Ryanair	-0,72
Microsoft	-0,91
Leroy Seafood	**-1,92**

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.
Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

perioodi kõrgeim	1162,74
perioodi madalaim	969,26

KLIIMA

Prantsusmaa lõpetab diiselautode müügi

Prantsusmaa energiaminister Nicolas Hulot teatas, et Prantsusmaa plaanib alates 2040. aastast saada süsihappegaasivabaks riigiks ja seetõttu loobutakse diislil ja gaasil töötavate autode müügist. Hulot' kinnitusel kehtestatakse maksuerisused ja -soodustused neile, kes loobuvad 20aastastest ja vanematest diiselautodest ning vahetavad välja enne 2001. aastat toodetud gaasimootoril töötavad masinad.
Peale selle lõpetatakse gaasi ja nafta kaevandamine Prantsusmaa territooriumil, kirjutab Bloomberg. Alates 2022. aastast kaovad riigist ka põlevkivielektrijaamad ning majapidamisi motiveeritakse ise energiat tootma. "Eesmärgi saavutamine on keeruline," ütles Hulot. "Prantsusmaa tahab saada oma rohelise majanduse poolest maailmas esikohale," lisas ta.

PANE TÄHELE

Tallinna börsilt uus rekord.
Koduturg kerkis 1162,74 punktile, eelmine rekord oli 1152,47 punkti.

Euroopa Liit esitas kolmele suurettevõttele süüdistuse.
Luubi all on Merck, Canon ja General Electric ühinemiste käigus eksitamise eest.

Fordi müük Hiinas taastub.
Juunis suudeti Hiinas müüa rohkem kui 100 000 sõidukit, seda hoolimata automaksu tõusust 5 protsendilt 7,5 protsendile.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 06.07

USD	
Nafta IPE, bbl	48,57
Nafta NYMEX, bbl	45,93
Mootoribensiin, t	503,75
Diislikütus, t	450,25
Kerge kütteõli, t	440,50
Masuut (1% väävel), t	298,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,84

Põllumajandus 06.07

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USc/nael	127,65
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	416,40
Kakao NYBOT, USD/t	1911,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	147,60
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	367,25

Värvilised metallid 05.07

USD/t	
Alumiinium LME	1919
Vask LME	5848,5
Plii LME	2267
Nikkel LME	9120
Tina LME	19950
Tsink LME	2768

Väärismetallid 06.07

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1226,47
Plaatina NYMEX	908,20
Pallaadium NYMEX	835,61
Hõbe COMEX	16,04

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,492
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,706
Hongkongi dollar	HKD	8,844
India ruupia	INR	73,408
Jaapani jeen	JPY	128,640
Kanada dollar	CAD	1,468
Korea won	KRW	1307,790
Norra kroon	NOK	9,497
Poola zlott	PLN	4,246
Rumeenia leu	RON	4,588
Singapuri dollar	SGD	1,567
Suurbritannia nael	GBP	0,877
Šveitsi frank	CHF	1,095
Taani kroon	DKK	7,437
Tai baat	THB	38,570
Tšehhi kroon	CZK	26,109
Türgi liir	TRY	4,061
Ungari forint	HUF	308,160
USA dollar	USD	1,133

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,6243

EUR/RUB ▼
67,8200

BÖRS

Tallinn 06.07

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,350	3,85	5 153	16,8	4,9%	0,83	0,7%
Baltika	0,290	0,00	0	61,9	4,1%	2,55	0,0%
Ekspress Grupp	1,370	0,74	956	9,3	9,1%	0,85	4,4%
Harju Elekter	4,150	0,24	9 845	2,6	48,3%	1,25	4,3%
LHV Group	10,000	0,00	46 952	13,2	21,0%	2,76	1,5%
Merko Ehitus	9,210	-0,97	2 917	26,7	5,0%	1,33	4,5%
Nordecon	1,280	0,00	1 854	13,6	8,9%	1,21	7,0%
Olympic EG	1,760	0,00	146 330	9,2	26,6%	2,46	5,7%
PRFoods	0,380	1,06	153	33,6	1,9%	0,65	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,250	0,00	3 119	-	-2,7%	1,47	0,0%
Silvano FG	2,940	1,38	86 883	11,1	24,2%	2,68	6,8%
Skano Group	0,580	-0,68	1	123,9	-23,0%	0,58	0,0%
Tallink Grupp	0,947	0,96	48 954	14,4	5,4%	0,78	3,2%
Tallinna Vesi	12,300	-0,81	150 823	12,9	20,1%	2,60	4,4%
Tln Kaubamaja	9,270	0,22	5 927	14,7	15,4%	2,26	6,8%
Trigon PD	0,570	-12,17	160	121,7	-2,1%	1,07	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,340	-0,59	1 052	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 06.07

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	7,92	0,64	5,4	0,6	-
Latvijas Gaze	8,85	-1,67	22,3	1,0	-
Olainfarm	11,00	0,00	12,8	1,5	-
SAF Tehnika	4,85	0,21	9,4	1,3	-

Arco Vara ▲
+3,85%

Merko Ehitus ▼
-0,97%

Helsingi 06.07

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	5,84	-0,34	20,1	4,3	2,7
Citycon	2,27	-0,74	15,1	0,9	6,2
Elisa Comm.	33,60	-0,65	20,4	5,1	4,5
Finnair	6,34	-0,31	-	1,0	-
Fortum	13,70	-1,65	24,0	0,9	-
HKScan	3,17	0,00	-	0,4	5,0
Kesko	43,44	-1,38	48,3	2,1	4,6
Neste Oil	34,15	-1,04	-	2,2	3,8
Nokia	5,40	-1,46	-	1,6	-
Olvi	30,75	0,92	18,2	3,1	2,4
PKC Group	23,55	0,00	36,18	3,6	-
Stockmann	7,29	-0,21	-	0,5	-
Stora Enso	11,50	-0,86	-	1,5	-
UPM Kymmene	25,42	-1,05	-	1,7	3,7
YIT	7,29	-1,02	-	1,6	3,0

Vilnius 06.07

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,57	0,00	-	2,6	6,2
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,650	0,00	-	-	-
Linas Agro	0,665	1,68	29,9	0,7	-
Panevezio Statybos	1,080	2,86	-	1,7	-
Siauliu Bankas	0,487	0,21	2,3	0,9	-
Snaige	0,300	0,00	-	0,6	-

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

Äripäev

Reede, 7. juuli 2017
nr 126 (5724) 3 eurot

ISSN 1406-2585

Sooduspakkumised 3. juuli - 31. juuli 2017

võ kuni kaupa jätkub **Tule! Tutvu! Üllatu!**

Kevade Valga mnt 3 *Tõrva*
Leola Jakobsoni 11 *Viljandi*
Kaare Suur-Kaare 68 *Viljandi*
Suure-Jaani Lembitu 48 *S-Jaani*
Võhma pood Tallinna 2a *Võhma*
Nooruse Räpina mnt 1 *Võru*
Pille Kooli tee 2 *Väimela*
Osula pood Sõmerpalu vald *Osula*
Ostumarket Vabriku 11 *Põlva*
Eeden Weizenbergi 21 *Kanepi*
A-Market Valga mnt 7 *Elva*
Haraldõ Oja 12 *Nõo*
Karlova pood Võru 47a *Tartu*
Tabivere Tuuliku 8 *Tabivere*
Luua pood Palamuse vald *Luua*
Rüütli Lossi 11 *Põltsamaa*
Keskuse Aia 1 *Jõgeva*
Piiri Piiri 7 *Jõgeva*
Torma Tartu mnt 7 *Torma*
Pere pood Avinurme vald *Ulvi*
Avinurme pood Rakvere tänav 1 *Avinurme*
Jonase pood Kure 3a *Paide*

Koeru Jaani tee 2 *Koeru*
Mesilane Faehlmanni 15 *Rakke*
Tamsalu KM Raudtee 5 *Tamsalu*
Vajangu Tamsalu vald *Vajangu*
Kiltsi pood Pikk 2 *Kiltsi*
Triigi pood V-Maarja vald *Triigi*
Aravete Piibe mnt 16 *Aravete*
Ambla Pikk 16 *Ambla*
Lehtse Pikk 14a *Lehtse*
Karli Piibe mnt 8 *Aegviidu*
Tapa KM 1.Mai pst 3 *Tapa*
Kaseke Ülesõidu 8 *Tapa*
Vohnja pood Kadrina vald *Vohnja*
Kadrina pood Nooruse 1 *Kadrina*
Nord Tallinna 68 *Rakvere*
Mõisa pood Roodevälja küla *Näpi*
Roobuka pood Saku vald
Loo pood Kaare tee 2 *Loo*
Kostivere pood Mõisa tee 3 *Kostivere*
Nurga pood Kuusalu tee 39 *Kuusalu*
Loksa pood Posti 2a *Loksa*
Keskuse Mere 67 *Võsu*

Ulvi Rägavere vald *Ulvi*
Ö pood Kunda tee 4 *Viru-Nigula*
Toila Pikk 18a *Toila*
Mäetaguse Kooli 7 *Mäetaguse*
Iisaku pood Tartu mnt 46 *Iisaku*
Mustvee pood Tartu 7 *Mustvee*
Olevi pood Olevi 27 *Pärnu*
Rae Riia mnt 271 a *Pärnu*
Jõõpre pood Aisa tee 1-6 *Pärnumaa*
Järvakandi pood Pargi 1 *Järvakandi*
Tamme pood Tamme küla
Lelle pood Lelle alevik
Kaerepere pood Kaerepere alevik
Karmani pood Kooli tn.6a *Rapla*
Ristiku Tallinna mnt 45 *Rapla*
Alu Rapla 3 *Alu*
Hagudi Viljandi mnt 24 *Hagudi*
Märjamaa pood Pärnu mnt 31A *Märjamaa*
Rita Märjamaa vald *Varbola*
Riisipere pood Metsa 2 *Riisipere*
Lihula pood Jaama 4 *Lihula*

partner: Georgi Pikk 16 *V-Maarja*

meie toidukaubad

13 maakonnas, üle 60 kaupluse
RRLektus AS, Kauba 3, Tapa 45106
tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

Tärniga tähistatud tooteid ei ole kõikides üksustes saadaval!

0.79 0.50 -37% SUUR Perenaise sai 500g (1,00 kg)
0.61 0.42 -31% Rukkisepik 300g (1,40 kg)
0.75 0.52 -31% Kodupaiga rukkileib 390g (1,33 kg)
0.53 0.39 -26% Teratasku 280g (1,39 kg) Eesti Pagar

2.69 1.89 -30% Rakvere lastevorst 600g (3,15 kg)
2.69 1.69 -37% Valla lastevorst kg
3.29 1.99 -38% Grillviiner juustuga 500g (3,98 kg)
2.29 1.29 -41% Rakvere suitsusardell 500g (2,58 kg) RLK
4.79 3.79 -21% Eesti Rahwa grillvorst kg

3.39 2.39 -29% Rakvere suitsusingike 350g (6,83 kg)
2.59 1.79 -31% Rakvere Viru sink 400g (4,48 kg)
7.49 5.39 -28% Rakvere rulaad kg
1.49 0.99 -34% Rakvere õllesigar 120g (8,25 kg) RLK

2.69 1.99 -26% Rakvere pihvid 430g (4,63 kg) RLK
1.99 1.49 -25% Tallegg pozarski kotlet 350g (4,26 kg) Tallegg
4.99 3.59 -28% Suitsutatud broilerikoib kg Tallegg
3.39 1.99 -41% Järlepa lihapall kg Tallegg

3.89 2.29 -41% Eestimaine broileripoolkoib kg Tallegg
3.89 2.19 -44% Maitsestatud broileri poolkoib kg Tallegg
5.79 4.29 -26% Rakvere šašlõkk 800g (5,36 kg) RLK

1.29 0.99 -23% Delikatessmaksapasteet 200g (4,95 kg)
8.49 6.29 -26% Maasink kg
1.99 1.49 -25% P/S Krakov 270g (5,52 kg) Nõo LT

3.39 2.49 -27% TS Moskva juustuga 250g (9,96 kg)
1.79 1.29 -28% Vasalli keedusalaami 105g (12,29 kg)
3.39 2.39 -29% Jäägri grillvorstid 365g (3,68 kg) Nõo LT

0.99 0.75 -24% Kodujuust 200g (3,75 kg)
1.29 0.85 -29% Keefir Gefilus 2,5% 1kg
1.59 1.10 -31% Gefilus kurgi-pirni keefir 1kg
0.79 0.59 -25% Kreeka jogurtijook 275g (2,15 kg) 2 sorti Valio

1.29 0.89 -25% Kreeka jogurt maitsestamata 370g*6 (2,41 kg)
1.29 0.85 -23% Jogurt 380g (2,24 kg) 2 sorti
0.59 0.35 -33% Kohupiim Ricotta 200g (1,75 kg) *
2.69 1.99 -26% Kodujuust hapukoorega 660g (3,02 kg) *

3.99 2.79 -30% Lastevorst kg
8.49 5.99 -33% Kodune maasuitsusink kg
3.99 2.79 -30% Peipsi sibulagrill 900g (3,10 kg)
2.99 1.89 -37% TS Kolme juustu 240g (7,88 kg) Atria

4.29 2.89 -33% Tõmmu poolsuitsuvorst kg
6.59 4.69 -29% Soolapeekon kg
2.99 1.99 -33% Seahakkliha 500g (3,98 kg) Atria

2.69 1.99 -26% Saaremaa pelmeenid 600g (3,32 kg) *
2.89 2.29 -22% KV Juustuga suitsutatud 600g (4,82 kg) *
3.69 2.89 -23% K/S Peekon kg *
2.69 1.99 -26% TS Moskva 220g (9,05 kg) * Saaremaa LT

2.29 1.59 -27% KV Moskva 500g (3,18 kg) *
8.99 6.49 -28% Rabajõhvika grilliribi eelküps. 900g (7,21 kg) *
2.79 1.99 -29% Kuldne grillvorst juustuga 500g (3,98 kg) * Rannarootsi LT

0.69 0.45 -35% Jäätis Väike Tom 70g (6,43 kg) 2 sorti
0.99 0.79 -20% Jäätis Max Haribo maasika-vanilli 50g (15,80 kg)
1.10 0.79 -28% Jäätis Super Viva 109g (7,25 kg) 2 sorti

1.29 0.99 -30% Juust Hollandi viil 500g (5,98 kg) Valio
1.79 1.29 -28% Riivjuust Eesti 200g (6,45 kg) Valio
2.09 1.29 -30% Juust Hiirte viil 350g (6,00 kg) Estover
1.39 0.99 -29% Sulatatud juust Hiirte 200g (4,95 kg) 2 sorti *

1.59 1.19 -25% Hiirte Piknikupulgad 120g (9,92 kg)
1.79 1.29 -28% Sinihallitusjuust Dor Blue 100g (12,90 kg) *
1.49 1.19 -20% Eesti Taluvõi 82% 150g (7,93 kg) Estover
1.29 0.79 -39% Margariin Delma soolaga 450g (1,76 kg)

2.79 1.89 -32% Metsmaasikarull 300g (6,30 kg)
2.49 1.69 -32% Meekook 350g (4,83 kg)
0.79 0.55 -30% Viineripirukas 120g (4,58 kg)
0.79 0.55 -30% Kohupiima saiake 130g (4,23 kg) Eesti Pagar

0.59 0.45 -25% Sokolaadibatoon Twix Extra 75g (7,87 kg)
1.20 0.75 -32% Sokolaadibatoon Tupla King Size 85g (8,82 kg)
1.89 1.49 -21% Rosin sokolaadis 200g (7,45 kg)

0.79 0.59 -25% Sokolaad Alpia martsipani 100g (5,90 kg)
2.69 1.99 -26% Kommikarp Geisha 150g (13,27 kg)
4.19 3.29 -21% Kompvek 7 lemmikut segupakk 500g (6,58 kg) *

0.59 0.45 -24% Vahvel 110g (4,09 kg) 2 sorti Marmiton
1.99 1.49 -25% Küpsis Vital 300g (4,97 kg)
1.49 1.10 -26% Küpsis Milka Chocojaffa 147g (7,48 kg) * 2 sorti

0.79 0.49 38% Jäätis Vanilli Ninja 80g (6,13 kg) 2 sorti
1.19 0.89 -25% Jäätis Kohvi-koore Vana Tallinn 80g (11,13 kg)
1.19 0.89 -25% Jäätis Classic pähklikreemi 80g (11,13 kg)

2.29 2.29 -23% Kohv Fiirsten 500g (4,58 kg)
3.69 3.69 -26% Kohv Luxus 500g (7,38 kg) 2 sorti
4.49 3.49 -27% Kohv President 500g (7,98 kg)
5.49 3.99 -23% Kohviuba Jacobs Mild 1kg *
12.99 9.99

1.69 1.29 -32% Eesti rafineeritud rapsiõli Olivia 1l
1.89 1.29 -32% Salvest Ketšup 470g (2,74 kg)
1.29 0.89 -25% Majonees Lemmik provansaal 405ml (2,20 l)
1.49 0.89 -40% Söögiäädikas 30% 1l Minu

0.39 0.29 -26% Presto Spiraal 400g (0,73 kg)
0.69 0.49 -30% Pasta Täistera durum 500g (1,38 kg) * 2 sorti
1.19 0.89 -25% Melissa lastemakaronid "Peppa" 500g (1,78 kg) *
1.19 0.89 -25% Melissa Täistera Riisimakaronid 500g (1,78 kg) *

1.20 0.89 -26% Tordipulber Juubeli 450g (1,98 kg)
0.79 0.55 -30% Kalew nisujahu T-550 1kg
1.05 0.65 -38% Riis pikateraline 4x125g Tartu Mill (1,30 kg)
1.45 0.99 -32% Nordic 5-viljahelbed 600g (1,65 kg) *
1.79 1.29 -28% Aurutatud tatratang kg

1.29 0.79 -34% Frutico Tsillikurgid viilutatud 510g/330g (2,39 kg)
1.29 0.75 -37% Frutico Rootsi salat 820g/500g (1,50 kg)
1.79 1.19 -34% Salvest Rohelised herned 690g/450g (2,64 kg) *
1.39 0.99 -29% 3 MIN Seljanka 480g (2,06 kg)
2.59 1.79 -31% Salvest Põltsamaa hapukapsaborš sealihaga 530g (3,38 kg)

1.49 1.39 -30% Margarita kätekreem 75ml (18,53 l) * 2 sorti
1.39 1.39 -44% Šampoon Schauma 250ml Color (5,56 l)
1.49 1.39 -44% Palsam Schauma 200ml Color (6,95 l) *
2.49 1.39 -33% Naturella pesukaitsmed 60tk (0,03 tk) *
2.69 1.79 -26% Naturella tampoonid 16tk (0,12 tk) 2 sorti

0.89 0.59 -34% Darling kuivtoit koertele 10kg, liha-juurviil (1,09 kg) *
0.79 0.59 -28%
10.90 -42%

0.79 0.79 0.89 5.19 +pant 0,10 Hele õlu Saku On Ice 5% 0,33l (2,39 l)
Hele õlu Saku On Ice Mustikas 5% 0,33l (2,39 l)
Hele õlu Saku Originaal 4,7% 0,5l (1,78 l)
Hele õlu Karl Friedrich 5,0% 0,568l 6-pakk (1,52 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

0.85 3.99 5.19 +pant 0,10 Hele õlu Saaremaa Tuulik 4,7% 0,5l (1,70 l)
Hele õlu Premium Nippel 5,2% 0,25l (2,66 l) *
Hele õlu Special 5,2% 0,568l 6-pakk (1,52 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

0.75 0.85 0.69 5.99 +pant 0,10 Tume õlu Karksi Eripruul Porter 6% 0,5l (1,50 l) *
Hele õlu Staröi Melnik Botsonka 4,3% 0,5l (1,70 l) *
Hele õlu Puls Classic 4,7% 0,5l (1,18 l)
Hele õlu Meistrite Gildi Kuldne 5,2 % 0,568l 6-pakk (1,76 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

0.89 0.59 -34% Alko vaba õlu Premium 0% 0,5l (1,18 l) *
1.39 0.89 -36% Saku Kali 1,5l (0,59 l) *
1.29 0.79 -39% Marli Siirup 0,5l maas+rabarb 35% s-vaba 0,5l (1,58 l) *
1.29 1.29 -33% Witamin Well 0,5l (2,58 l) * 2 sorti

1.99 1.29 -35% Kartulikrõps Estrella koore-sibula 200g (6,45 kg)
2.69 1.79 -33% Kartulikrõps Lays sibul 285g (6,28 kg)
1.39 0.99 -29% Cheetos hapukoore 130g (7,62 kg)

0.99 0.99 -29% Seria lehträtikud 100 tk (0,01 tk)
1.39 1.39 -44% Majapidamispaber Grite Orchidea Gold 1rull
1.29 1.29 -35% Tualettpaber Regina Aloe Vera 4 rulli 3* (0,32 tk)
1.99 1.99 -33% Tualettpaber Zewa Nature Lover 8rulli (0,25 tk) *

4.59 4.59 -40% Pesugeel Ariel Color 1,3l (3,53 l) *
2.99 2.99 -57% Surf pesugeel-kapslid 15tk color (0,20 tk)
1.99 1.99 -43% Piekieemaldaja Vanish Regular 450ml (4,42 l)
0.69 0.69 -37% Nõudepesuvahend Pur 450ml Aloe vera (1,53 l)

0.69 0.69 -36% Muu alk.jook Garage Hard Lemon 4,6% 0,33l (2,09 l) *
0.89 0.89 -39% Muu alkohoolne jook G:N Turbo 5,5% 0,5l (1,78 l) *
1.99 1.99 -31% Süigisene Õunasiider 5,5% 0,75l (2,65 l) *
4.49 4.49 Arom.vein Totino Mojito 14,5% 1l
+pant 0,10
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

3.49 3.49 Vein El Matador 11% 1l 2 sorti
3.59 3.59 Vein Lavel Blanc 12% 0,75l (4,79 l) * 2 sorti
3.99 3.99 GT.vein Santa Ana Caracter 12,5% 0,75l (5,32 l) 2 sorti
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

3.99 3.99 GT.vein Terra Cruz 13% 0,75l (5,32 l) * 2 sorti
4.29 4.29 GT.vein Old Tbilisi Alazani 11,5% 0,75l (6,39 l) * 2 sorti
4.79 4.79
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

0.69 0.69 -22% Värska Originaal 1l
0.75 0.69 -24% Aura Fruit Kasemahl-õun 1,5l (0,50 l)
0.45 0.39 -43% Vytautas mineraalvesi 1,25l (0,36 l)
1.79 1.49 -28% Aloe Vera Naturaalne jook 1,5l (1,19 l)
+pant 0,10

0.59 0.59 -40% Lotte Limonaad 1,5l (0,39 l)
0.75 0.69 -24% Lim.Hull Õun 1,5l (0,50 l) *
0.99 0.65 -34% 7UP karastusjook 1,5l (0,66 l) *
0.99 0.65 -34% Coca Cola 1,5l (0,66 l)
+pant 0,10

0.69 0.69 -50% Marli Natur Viinamarja-õuna-vaarika täismahl 1l
0.79 0.69 -39% Marli Vital Apelsinmahl+caltsium 1l *
0.79 0.69 -31% Aura Ploominektar 1l
0.79 0.69 Sadotsok Aprikoosi-õunanektar 0,95 l (0,83 l) *

0.25 0.25 -36% Lotte nektar 0,2l (1,25 l) 2 sorti
0.99 0.69 -39% Cido Tomatimahl 1,5l (0,66 l)
1.10 0.69 -31% Gutta Max Jõhvikajook 1l (0,55 l)
1.10 0.69 Apelsin-Ananass Porgand vitamiinijook 1,5l (0,73 l)
+pant 0,10

2.49 2.49 Gaseeritud puuviljavein Sov Polusladkoje 10% 0,75l (3,32 l)
3.69 3.69 Vahuvein Sovetskoje Igristoje Sweet 11,5% 0,75l (4,92 l)
3.99 3.99 Kvaliteetvahuvein Törley Muscateller 11% 0,75l (5,32 l)
6.99 6.99 KPN vahuvein Zonin Prosecco Cuvee 11% 0,75l (9,32 l) *
3.99 3.99 KT vein Baron Rosen Riesling 9,5% 0,75l (5,32 l)
UUS
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

8.99 8.99 Liköör Vana Tallinn 40% 0,5l (17,98 l)
15.50 15.50 Liköör Minttu 40% Peppermint 0,5l (17,98 l)
14.99 14.99 Liköör Jägermeister 35% 0,7l (22,14 l) *
9.99 9.99 Whisky John Medleys Bourbon 40% 0,7l (21,41 l) *
Whisky Red Label 40% 0,5l (19,98 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

7.99 7.99 Rum Caribba Negro 37,5% 0,5l (15,98 l)
11.99 11.99 Rum Bacardi Carta Negra 40% 0,5l (23,98 l) *
9.99 9.99 Rum Havana Club Anejo 3YO 40% 0,5l (19,98 l) *
10.99 10.99 Muu piiritusejook Captain Morgan Spiced 35% 0,5l (21,98 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

6.99 6.99 Brandy Ibis XO 36% 0,35l (19,97 l)
8.99 8.99 Muu piiritusjook Aramis V 36% 0,5l (17,98 l)
10.99 10.99 Brandy Torres 5Year 38% 0,5l (21,98 l)
8.99 8.99 Cognac Hennessy V.S 40% 0,2l (14,95 l) *
17.99 17.99 Cognac Meukow V.S 40% 0,35l (51,40 l)
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

7.99 7.99 Viin Khortytsa Classic 40% 0,5l (15,98 l) *
8.99 8.99 Viin Nemiroff Delikate 40% 0,5l (17,98 l)
7.99 7.99 Crafters Gin Pohla 38% 0,5l (15,98 l) *
17.99 17.99 Gin Beefeater 40% 1l *
UUS
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

9.50 9.50 Viin Absolut 40% 0,5l (19,00 l)
8.99 8.99 Viin Russkii Razmer Na Moloke 40% 0,5l (17,98 l)
9.49 9.49 Viin Zeljonaja Marka 40% 0,5l (18,98 l)
25.99 25.99 Beluga Vodka 50cl 40% (51,98 l) *
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

2.99 2.99 Viin Asuniku 40% 0,2l (14,95 l)
6.29 6.29 Viin Torni 40% 0,5l (12,58 l)
10.99 10.99 Viin Saaremaa 40% 0,7l (15,70 l) *
15.99 15.99 Viru Valge 40% 1l *
TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

Piltidel on illustreeriv tähendus

www.meietoidukaubad.ee